

บทที่ 6

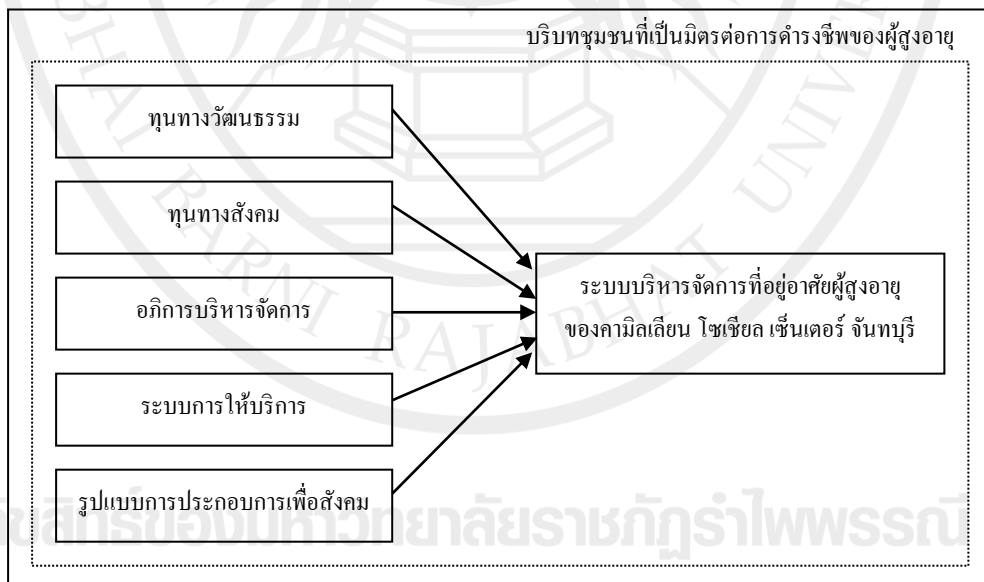
ปัจจัยและตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตร กับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ปัจจัยและตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อย่อยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุของคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี
2. ตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในบริบทวัฒนธรรมไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุของคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามระบบบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุ คณะคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ได้ใช้การถอดบทเรียนซึ่งสามารถสรุปเป็นตัวแบบการทำงานของบ้านพักผู้สูงอายุคณะคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ได้ดังภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนของคามิลเลียน โซเชียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นว่าระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในเขตชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี เป็นผลมาจากปัจจัยที่สำคัญดังนี้คือ

1. บริบทชุมชนที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ
2. ปัจจัยด้านทุนทางสังคม
3. ปัจจัยทางด้านทุนวัฒนธรรม
4. ปัจจัยด้านอภិการบริหารจัดการ
5. ปัจจัยด้านระบบการให้บริการ
6. ปัจจัยด้านรูปแบบการประกอบการเพื่อสังคม

1. บริบทชุมชนที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

บริบทชุมชนที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุในที่นี้หมายถึง บริบทชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี ที่ส่งผลในเชิงบวกต่อระบบบริหารจัดการของบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี นั้น เป็นชุมชนทางศาสนาที่มีลักษณะเชิงซ้อนที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะพื้นที่กายภาพในเขตตำบลจันทนิมิต จังหวัดจันทบุรีแต่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงกลดลัน (Hierarchy) ตั้งแต่พระศาสนจักรคาทอลิกในระดับสากลที่ดำเนินการโดยรัฐวาติกัน พระศาสนจักรคาทอลิกไทยภายใต้สภาประมุขบาทหลวงคาทอลิกแห่งประเทศไทย จนถึงอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี โดยการบริหารของบาทหลวงผู้รับผิดชอบ ดังนี้

ชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรีในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตการปกครองทางศาสนาคาทอลิกที่เรียกว่า สังฆมณฑล (Diocese) นั้นมีการบริหารจัดการซึ่งรวมศูนย์อยู่ที่กรุงโรมในอดีต หรือรัฐวาติกันในปัจจุบัน ดังนั้น ในการปฏิบัติศาสนกิจจึงต้องเชื่อมโยงกับคำสอนที่ได้รับการรับรองจากศูนย์กลางดังกล่าว อย่างไรก็ตามในประวัติศาสตร์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกทั่วไปหรือที่เรียกกันว่าพระศาสนจักร (Church) ทางกรุงโรมหรือรัฐวาติกัน จะมีบทบาทในการตีความคำสอนของพระเยซู ซึ่งเป็นศาสดามาเป็นคำสอนตามยุคสมัย เนื่องจากปัญญาชนชาวคริสต์มีความเชื่อว่าพระเยซูมิได้สร้างระบบปรัชญาไว้เพื่ออธิบายคำสอนโดยตรง ดังนั้นพระศาสนจักรคาทอลิกจึงต้องอาศัยการตีความระบบปรัชญาที่มีอยู่ในวัฒนธรรมต่าง ๆ มาช่วยอธิบายคำสอน ในช่วงที่คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาประจำจักรวรรดิโรมัน และประเทศต่าง ๆ ในยุโรปนั้น พระศาสนจักรได้ประยุกต์ปรัชญากรีกมาอธิบายศาสนาคริสต์ คือ ในระยะแรกประยุกต์ระบบปรัชญาของเพลโต และต่อมาหันมาประยุกต์ระบบปรัชญาของอริสโตเติลจนถึงปัจจุบัน พบว่าปัญญาชนชาวคริสต์

บางกระแสได้หันมาใช้ปรัชญาเอ็กซิสเตนเซียลิสต์ตามแรงบันดาลใจ ของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (เกิรติ บุญเจือ. 2522 : 75; เสรี พงศ์พิศ. 2527 : 243)

ในการทบทวนคำสอนของพระศาสนจักรแต่ละสมัย พระสันตะปาปาจะเรียก พระสังฆราชที่รับผิดชอบสังฆมณฑลของประเทศต่าง ๆ มาร่วมประชุมที่เรียกว่า การประชุมสภา สังคายนา การประชุมสภาสังคายนาของพระศาสนจักรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 21 ครั้งโดยมีการประชุมครั้งสุดท้ายเรียกว่า สภาสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 (บิลฮีบส์ช. 2547 : 181)

จากการปฏิรูปคำสอนของการสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 ได้นำมาสู่การปรับแนวคิด “นอกพระศาสนจักรไม่มีความรอด” ของลัทธิล่าอาณานิคมมาสู่รัฐวาติกัน ในฐานะที่เป็นรัฐอิสระ ทางศาสนา และมีพลเมืองของรัฐอื่น ประกอบด้วย ประชากรสงฆ์ที่อยู่ในกรุงวาติกัน รวมถึง พระคาร์ดินัล ซึ่งมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของพระสันตะปาปาทำงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ โดยพระคาร์ดินัล ในแต่ละประเทศจะถือพาสปอร์ต 2 สัญชาติ คือ สัญชาติวาติกัน และสัญชาติ ที่พำนักอาศัยอยู่ ดังนั้น ความเป็นพลเมืองของวาติกัน จึงมี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ความเป็นพลเมือง ทางศาสนา ซึ่งหมายถึงผู้นับถือศาสนาคาทอลิกทั่วโลก และพลเมืองของรัฐวาติกัน ซึ่งได้แก่ คณะสงฆ์และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในสันตะสำนักประมาณ 1,000 คนรวมถึงพระคาร์ดินัลในประเทศ ต่าง ๆ โดยมีพระสันตะปาปาเป็นประมุขของรัฐ และผู้นำศาสนาคาทอลิกในเวลาเดียวกัน (เสรี พงศ์พิศ. 2531 : 89 - 90)

แนวคิดการสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 เริ่มต้นจากการปฏิเสธแนวคิดที่ว่า “นอกพระศาสนจักรไม่มีความรอด” ตามที่ระบุไว้ในธรรมนูญเรื่องพระศาสนจักรวรรคที่ 15 ว่า (เสรี พงศ์พิศ. 2527 : 214)

“บรรดาผู้ที่ไม่ได้รู้จักข่าวดีเรื่องพระคริสต์เจ้า หรือพระศาสนจักรของพระองค์ ไม่ใช่เพราะความผิดของตน แต่ยังมุ่งหาพระเป็นเจ้าด้วยความจริงใจ พยายามทำดีตามน้ำพระทัย ปฏิบัติตามเสียงมโนธรรมบอกโดยมีพระหรรษทาน (Grace) ช่วยอุดหนุนอยู่ เขาเหล่านี้ก็จะได้รับความอยู่รอดด้วยพระญาณสอดส่อง (Providence) ไม่เว้นที่จะประทานความช่วยเหลือที่จำเป็น สำหรับเอาตัวรอดให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รู้ถึงความรู้แจ่มแจ้งถึงพระเจ้า มิใช่เพราะความผิดของตน ถึงกระนั้นก็ยังพยายามดำเนินชีวิตที่ดีงาม และทั้งนี้ย่อมสำเร็จไปไม่ได้ หากไม่มีพระหรรษทาน ช่วยเหลือสิ่งที่ดีงามและความจริงที่มีอยู่ พระศาสนจักรถือว่าการเตรียมพระวรสารของพระองค์ ผู้ส่องสว่างมนุษย์ทั้งหลายได้ประทานสิ่งเหล่านี้มาก็เพื่อให้เขาได้รับชีวิตในที่สุดนั่นเอง”

หลังการสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาองค์กรคาทอลิก ในประเทศไทย โดยจัดตั้งสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย หรือสภาประมุขคณะพ่ อโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย แต่สภาพระสังฆราชฯในช่วงแรกนั้นยังประกอบด้วย พระสังฆราช

ที่เป็นธรรมชาติเป็นหลัก การปรับสังฆราชให้เป็นคนไทยจากเดิมที่ตำแหน่งพระสังฆราชเป็นของธรรมชาติต่างชาติ เช่น ฝรั่งเศสหรืออิตาลี เป็นต้น มาเป็นพระสังฆราชไทยนั้นเกิดขึ้นหลังจากการประชุมพระสังฆราชในเอเชียในปี พ.ศ. 2511 การประชุมดังกล่าวมีข้อเสนอให้แต่งตั้งพระสังฆราชเป็นคนพื้นเมือง ดังนั้นในเวลาต่อมาพระศาสนจักรคาทอลิกไทยจึงได้ปรับเปลี่ยนจากพระสังฆราชที่เป็นชาวต่างประเทศมาเป็นพระสังฆราชคนไทยโดยตรง โดยพระสังฆราชชาวต่างประเทศได้ขอลาออกจากหน้าที่หลังจากนั้นก็จะนำเสนอคุณพ่อไทยขึ้นมารับผิดชอบแทนการปรับเปลี่ยนพระสังฆราชเป็นคนไทยตามแนวคิดของสภาสังคายนาเวติกัน ครั้งที่ 2 ในประเทศไทย เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัญหาสงครามอินโดจีน กล่าวคือในช่วงสงครามอินโดจีนหลังการสังคายนาเวติกัน ครั้งที่ 2 นั้นเนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีแนวคิดอเทวนิยมได้รับชัยชนะเข้ายึดครองประเทศเวียดนามได้ เขมร และลาวได้แล้วผลจากการยึดครองของพรรคคอมมิวนิสต์ ก็คือการขับไล่นักบวชคาทอลิกออกนอกประเทศ จนทำให้ประเทศเหล่านั้น ไม่มีธรรมชาติเหลืออยู่ในประเทศเลย ซึ่งมีผลกระทบต่องานของพระศาสนจักรมาก พระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยก็คาดว่า ประเทศไทยจะต้องประสบปัญหาเช่นเดียวกันกับ ปัญหาในแถบประเทศอินโดจีนดังกล่าว และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหากระทบต่องานพระศาสนจักร เช่น ประเทศดังกล่าวสภาพระสังฆราชแห่งประเทศไทยซึ่งมีนโยบายปรับเปลี่ยนพระสังฆราชต่างชาติให้เป็นคนไทย การปรับเปลี่ยนสังฆราชเป็นคนไทยปรากฏตามข้อมูลดังต่อไปนี้ (ธีรพล กอบวิทยากุล. ม.ป.ป. : 141 - 152)

พระคาร์ดินัลไมเกิ้ล มีชัย กิจบุญชู เป็นพระอัครสังฆราชแห่งกรุงเทพฯ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2516

พระสังฆราชโรเบิร์ต รัตน์ บำรุงตระกูล เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลเชียงใหม่ วันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2518

พระสังฆราชฮอร์ช ยอด พิมพิสาร เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลอุดรธานี วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2518

พระสังฆราชจอแซฟ เอก ทับปิง เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลราชบุรี วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2518

พระสังฆราชจอแซฟ บรรจง อารีพรรค เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลนครสวรรค์ วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2519

พระสังฆราชมีคาแอล บุญเดือน ห่มจันทร์ เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลอุบลราชธานี วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2519

พระสังฆราชขออาทิม เพียว มณี ทรัพย์ เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลนครราชสีมา วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2520

พระสังฆราชลอเรนซ์คายน์ แส่น พลอ่อน เป็นพระสังฆราชแห่งอัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2523

พระสังฆราชขอหิ้นบอสโก มนต์ จวบสมัย เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลราชบุรี วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2528

พระสังฆราชขอแซฟ ถังวาล สุระศราวค์ เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลเชียงใหม่ วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2530

พระสังฆราชไมเกิล ประพนธ์ ชัยเจริญ เป็นพระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2531

ชุมชนเชิงซ้อนทางศาสนาของอาสนวิหาร แม่พระปฏิสนธินิรมล จันทบุรี มีผลที่เอื้อในเชิงบวกต่อการบริหารจัดการบ้านพักสูงอายุคามิลเลียน ในหลายมิติด้วยกัน เช่น ผลจากการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 มีผลต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม กล่าวคือ (อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี. 2548 : 17; วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล. 2528 : 107 - 113)

1. ผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งองค์กรด้านผู้สูงอายุ ชุมชนคาทอลิกจันทบุรี ได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีกลุ่มผู้สูงอายุขึ้นมา และมีผู้นำมาราวสมาเป็นประธาน ทางกลุ่มได้มีการประชุมทุกเดือน เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุของวัดจันทบุรี เช่น การยกย่องพ่อแม่ เป็นต้น (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2552 : 71)

การมีกลุ่มผู้สูงอายุทำให้มีผลต่อมาให้ทางวัดยังได้เปิดบ้านพักผู้สูงอายุเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ภายใต้การบริหารงานของคณะนักบวชคามิลเลียนทั้งที่เป็นคาทอลิกและไม่ใช่คาทอลิก

2. ผลกระทบเชิงบวกโดยอ้อมต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งองค์กรด้านงานอภิบาล มีองค์กรที่ทำงานด้านงานอภิบาลของวัดโรมันคาทอลิกจะพบว่าเป็นผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ได้แก่

กลุ่มแบ่งปันพระวาจา เป็นกลุ่มที่อุทิศตนดำเนินชีวิตตามพระคัมภีร์ โดยอาศัยการรวมตัวของคาทอลิกมาด้วยกันและแบ่งปันพระวาจา

พลมารี เป็นกลุ่มที่เน้นเรื่องการภาวนาเป็นสำคัญ มีการพัฒนาความศรัทธา และสงเคราะห์บรรเทาใจคนทุกข์ยาก โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้สมาชิกเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ มีการสวดภาวนาและทำงานร่วมกันตามนโยบายของแม่พระ รวมทั้งรับใช้พี่น้องทั่ว ๆ ไปตามจิตคารมณของแม่พระ

คูร์ซิลโล เป็นคณะที่มีจุดมุ่งหมายหนักไปในทางฟื้นฟูจิตใจของคริสตชน ให้รักและใกล้ชิดกับพระเจ้าโดยยึดถือตัวอย่างของพระเยซูเจ้า อาศัยทางด้านความรู้สึกสำนึกอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อการทำบาป และการทำผิดศีลธรรม รู้จักควบคุมบังคับจิตใจตนเอง รู้จักอดทนเสียสละ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

เซอร์รา เป็นกลุ่มทำนุบำรุงและส่งเสริมกระแสเรียกแห่งการเป็นพระสงฆ์และนักบวชในพระศาสนจักรคาทอลิก และสนับสนุนให้สมาชิกปฏิบัติตามหน้าที่แห่งกระแสเรียกการรับใช้ในฐานะคริสตชนของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พระเมตตา กลุ่มนี้เกิดจากสัตบุรุษที่มีความศรัทธา มุ่งสวดภาวนาขอพระเมตตาจากพระเยซูเจ้าตามวัดต่าง ๆ วอนขอให้เพื่อนมนุษย์ที่กำลังทุกข์ทรมานในปัญหาต่าง ๆ มีความสุขรอดพ้นจากความทรมาน

ส่งเสริมชีวิตครอบครัว เป็นกลุ่มที่เกิดจากความตระหนักว่าครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวางแผนการพัฒนาโดยเริ่มที่สถาบันครอบครัว ให้สามีและภรรยาเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อกันและกันเกี่ยวกับบุตร อีกทั้งยังต้องเรียนรู้การวางแผนครอบครัว ซึ่งหมายถึงการจัดระบบครอบครัว เศรษฐกิจและอนาคตของทายาท

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรด้านการสงเคราะห์และพัฒนาอีกด้วย องค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่คาทอลิกและนอคาทอลิกทุกผู้ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ ได้แก่

กลุ่มวินเซนต์เดอปอล มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยากของผู้ยากจนหรือผู้ถูกทอดทิ้ง เช่น ปัญหาด้านการครองชีพ ความเจ็บป่วย ความยากจน ความชรา ความพิการต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

ส่วนกลุ่มเครดิตยูเนียน ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 (2 ปี หลังสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2) โดยอาศัยเอกสารเรื่อง การพัฒนาประชาชาติ (Populorum Progressio) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากเอกสารในสังคายนาเรื่องพระศาสนจักร ในโลกสมัยนี้ (Gaudium et Spes) ที่วางหลักทั่วไปว่าพระศาสนจักรต้องสนใจด้านสังคม

2. ปัจจัยด้านทุนทางสังคม

แนวคิดทุนทางสังคมในทางวิชาการปัจจุบันนี้มีนักวิชาการที่เป็นตัวแทนความคิดที่สำคัญ 3 คนด้วยกันคือ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) เจมส์ โคลแมน (Coleman) และ โรเบิร์ต พัทนัม (Putnam)

แนวคิดทุนทางสังคมของบัวร์ดิเยอ มองว่าทุนทางสังคมนั้นเป็นการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน (Connection) ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นทางสังคม (Construction) ไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง

การพัฒนาเครือข่ายทางสังคมขึ้นอยู่กับ ถ้ามองในแง่อัตวิสัย แบ่งออกเป็น 1) การยอมรับ (Recognition) 2) ความนับถือ (Respect) และ 3) ความเป็นชุมชน (Community) และถ้ามองในแง่ส่วนที่เป็นภววิสัย คือ การได้รับการันตีจากองค์กร

แนวคิดทุนทางสังคมของโคลแมน มองว่าทุนทางสังคมเป็นคุณสมบัติเชิงนามธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ใน โครงสร้างสังคม ซึ่งเป็นวิถีที่เป็นแบบแผนทางปฏิบัติ ดังนั้นทุนทางสังคมจึงมีฐานะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างบุคคลในโครงสร้างสังคม เช่น องค์กร สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ

โคลแมนได้ให้ความหมายทุนทางสังคมว่าเป็นเป็นกฎเกณฑ์ของโครงสร้างสังคมและตัวเอื้อให้การกระทำของผู้กระทำภายใต้โครงสร้าง (มีกติกา) นั้นดูง่ายขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้วทุนทางสังคมของโคลแมนจึงประกอบด้วยบรรทัดฐาน ความไว้วางใจระหว่างกัน เครือข่ายทางสังคม และการจัดระเบียบสังคม

แนวคิดทุนทางสังคมของพัทน์ม พัทน์มมองว่าทุนทางสังคมก็ประกอบด้วยความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐาน (Norm) และเครือข่าย (Network) แต่ทุนทางสังคมสำหรับพัทน์มถือว่าเป็นผลพลอยที่เกิดจากการที่มนุษย์ได้ทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การเป็นสมาชิกชมร้องเพลงนั้นเกิดขึ้นเป็นเครือข่ายทางสังคมนั้นเป็นผลพลอยได้จากกิจกรรมที่บุคคลนั้นชอบการร้องเพลง ดังนั้นจึงได้ไปสมัครเข้าร่วมสมาชิกของชมรมร้องเพลงดังกล่าว หรือความไว้วางใจระหว่างกันนั้นเป็นผลที่เกิดตามมาที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายใต้บรรทัดฐานร่วมกันบางอย่าง และนำไปสู่การสร้างเครือข่ายร่วมกัน ให้ทุกคนยอมรับในระเบียบที่เป็นบรรทัดฐานร่วมกันแล้วก็จะก่อให้เกิดความไว้วางใจว่าแต่ละคนจะสามารถปฏิบัติตัวภายใต้ระเบียบบรรทัดฐานดังกล่าวได้ซึ่งก็จะนำมาสู่ทุนทางสังคม

พัทน์มยังชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของทุนทางสังคม เช่น เรื่องความไว้วางใจซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ก็ถือได้ว่าเป็นลักษณะของทุนประเภทหนึ่ง เนื่องจากแต่เดิมในทางเศรษฐศาสตร์นั้นเวลาพูดถึงทุนในฐานะที่เป็นปัจจัยการผลิตนั้นเราจะนึกถึงแต่สิ่งที่เป็นเครื่องไม้เครื่องมือและเงินเป็นสำคัญ แต่ถ้าพูดถึงความไว้วางใจนั้น ก็พบว่าเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่ก็สามารถก่อให้เกิดผลเช่นเดียวกับเงินหรือเครื่องไม้เครื่องมือตัวอย่างเช่น ต้นทุนในการซื้อขายสินค้าถ้าเป็นการกระทำโดยมีความไว้วางใจกันระหว่างผู้ซื้อผู้ขายแล้วก็จะอาจไม่จำเป็นต้องมีการทำสัญญา แต่ถ้าเราซื้อขายกับคนที่ไม่น่าไว้วางใจก็จำเป็นต้องทำสัญญาซึ่งถ้ามีการทำผิดสัญญา ก็จะมีการฟ้องร้องกันและทำให้ต้นทุนในการซื้อขายนั้นสูงขึ้นจากการฟ้องร้องกัน ดังนั้นจะเห็นว่าความไว้วางใจจึงมีส่วนในการช่วยลดต้นทุนในการซื้อขายระหว่างกัน

พัทธน์ได้สรุปถึงประโยชน์ของทุนทางสังคมในรูปของเครือข่ายที่มีความเห็น
 พ้องต้องกันว่ามีอยู่ด้วยกันหลายประการคือ

1. ทำให้เพิ่มศักยภาพในการทำงานและช่วยลดต้นทุนในการทำงานได้มากกว่า
 ที่จะปลิกตัวไปทำแบบปัจเจก
2. ทำให้จารีตประเพณีที่เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกัน หรือการต่างตอบแทน
 (Reciprocity) แข็งแรง และมีพลังมากขึ้น ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการรักษาชื่อเสียงและการยอมรับ
 จารีตประเพณีของชุมชนนั้น ๆ ด้วยว่ามีมากน้อยเพียงใด
3. เกิดความไว้วางใจระหว่างกันของคนในเครือข่ายทำให้การติดต่อและระบบข้อมูล
 ข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็ว
4. มีการนำความสำเร็จร่วมกันในอดีต มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างความร่วมมือ
 ในอนาคต

ทุนทางสังคมที่จะนำมาวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน
 โขเซียม เซ็นเตอร์ จันทบุรี ผู้วิจัยพบว่าเป็นเรื่องของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มี
 องค์ประกอบที่สำคัญคือ ความเป็นชุมชนและความไว้วางใจระหว่างบุคลากรที่ทำงาน
 เป็นสำคัญคือ

1. ความเป็นชุมชนเดียวกันของคณะคามิลเลียน ความเป็นชุมชนดังกล่าวของบุคลากร
 ที่สำคัญคือ บาทหลวงของคณะนักบุญคามิลโลที่เป็นผู้บริหารนั้น เกิดจากกลไกที่สำคัญคือ
 การประชุมของคณะคามิลเลียนเป็นประจำ และการเคลื่อนย้ายการทำงาน (Rotation) ในการบริหาร
 ไม่ให้อยู่ที่ใดที่หนึ่งนาน อย่างเป็นวาระ (บาทหลวงเกรียงไกร สุขจิต. สัมภาษณ์. 2563)

“คุณพ่อมาอยู่ที่จันทบุรีได้สามปี โดยปกติจะมีการหมุนเวียนกันเป็นประจำทุก 4-5 ปี
 สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามบ้านต่าง ๆ แล้วแต่เจ้าคณะจะสั่งมา”

2. ความไว้วางใจของสมาชิกในคณะคามิลเลียน ความไว้วางใจของบาทหลวง
 ในคณะคามิลเลียนที่เป็นบุคลากรสำคัญเกิดจากการมีอุดมการณ์เดียวกันที่หล่อหลอมมาจาก
 การฝึกอบรมตอนเป็นเณร และบวชเป็นคณะ

ทุนทางสังคมของคณะคามิลเลียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อ
 การดำรงชีพอย่างยั่งยืนในเขตชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธิณิมล จันทบุรี เนื่องจาก
 ความเป็นชุมชนเดียวกันและความไว้วางใจที่มีต่อกันของสมาชิกในคณะคามิลเลียนนั้น
 มีผลในการก่อรูประบบบริหารจัดการของบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โขเซียม เซ็นเตอร์ จันทบุรี
 ดังนี้

ในระยะแรกของการสร้างบ้านพักคามิลเลียน ได้รับมอบที่ดินจากสังฆมณฑลจันทบุรี
 โดยพระคุณเจ้าเทียนชัย สมานจิตร และได้แบบแปลนที่สร้างเกือบครบทุกหน่วยงานตั้งแต่

ต้นยกเว้นศาลาเอนกประสงค์ โรงจอดรถ และถนนรอบอาคาร โดยใช้เงินงบประมาณ 60 ล้านบาท โดยได้รับความคิดค้นแบบและการบริหารจัดการเบื้องต้นมาจากบ้านพักสูงอายุ สามพราน และได้เปิดดำเนินงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ซึ่งในช่วงนั้นการบริหารจัดการก็ทำเหมือนเป็นตัวแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุที่จะมากขึ้นในอนาคต ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นก็ยังไม่สามารถทำให้ศูนย์คามิลเลียน สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ดังคำกล่าวที่ว่า (บาทหลวงเกรียงไกร สุขจิต. สัมภาษณ์. 2563)

“ถ้ามองในเชิงธุรกิจอาจจะไม่คุ้ม ไม่คุ้มทุน ถือเป็นการอภิบาล ช่วยเหลือสังคม และพอพออยู่ได้”

ต่อมาสมัยบาทหลวงศิริานนท์ เน้นเรื่องงานอภิบาล ท่านจบมาจากโรมได้เน้นงานอภิบาล โดยเชิญเยาวชน และซิสเตอร์ฝึกหัดเข้าร่วมดูแล ร่วม 30-40 คน การเชิญผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในศูนย์ หลังจากนั้นเป็นยุคของการปรับปรุงศูนย์ในสมัยบาทหลวงวัชไชย ศิวะเมือง มีการจัดสร้างศาลาเอนกประสงค์ และมีการทำถนนรอบบ้านพักคามิลเลียน และมีการเพิ่มการดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นถึง 80 คน

และท้ายสุดเป็นยุคปัจจุบันที่มีบาทหลวงเกรียงไกร สุขจิต เป็นผู้อำนวยการ เมื่อท่านมาใหม่ ๆ ได้พัฒนาพื้นที่สีเขียวรอบอาคารคามิลเลียน โดยการปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ประกอบไปด้วย ต้นปาล์ม ต้นเข็ม และต้นหูกระจงทำให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น หลังจากนั้นท่านได้ทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์คามิลเลียนให้เข้าใจถึงงานบริการและการเพิ่มการดูแลผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึง 110-120 คน โดยเพิ่มขึ้นจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น มีความทันสมัยในข้อมูลข่าวสารผ่าน โซเชียล และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ไม่ใช่แนวการทอดทิ้ง บ้านผู้สูงอายุตอบ โจทย์ได้มากกว่า มีความสะดวก เพียงแต่ต้องบริหารจัดการที่ดีจึงจะอยู่ได้

3. ปัจจัยด้านทุนวัฒนธรรม

ทุนวัฒนธรรมในที่นี้ หมายถึง เป็นวิธีคิดและวิถีปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ และภูมิปัญญาที่สะสมสืบทอดมาจากอดีต ความหมายดังกล่าวสรุปจากแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม ในทางวิชาการปัจจุบันนั้น มีนักวิชาการที่เป็นตัวแทนความคิดที่สำคัญและใช้เป็นหลักคือ ปิแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) แนวคิดทุนทางวัฒนธรรมของบูร์ดิเยอ มองว่าทุนทางวัฒนธรรมนั้นมี 3 รูปแบบ คือ

1. ทุนที่เป็นฮาบิตัส (Habitus) ได้แก่ การแสดงออกของร่างกายและจิตใจ มักปรากฏในชีวิตทางวัฒนธรรม และต้องใช้ระยะเวลาในการก่อตัวเป็นรูปเป็นร่าง ทุนแบบนี้สามารถเปลี่ยน

ความมั่งคั่งภายนอกให้กลายเป็นทุนที่อยู่ในตัวคนได้ แต่ไม่สามารถเปลี่ยนได้อย่างทันทีทันใด หากต้องขึ้นอยู่กับเวลา สังคม และชนชั้นทางสังคม

ทุนที่เป็นฮาบิตุสนี้ เป็นการส่งผ่านทางพันธุกรรมในครอบครัวและเป็นมรดกที่คนมักนึกไม่ถึง เช่น ความสวย ผิวพรรณ สีส้ม ดวงตา ถือเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของทุนทางวัฒนธรรมอื่น ๆ การส่งผ่านทุนฮาบิตุสอาศัยเวลา และสามารถเชื่อมโยงไปยังทุนทางเศรษฐกิจได้ ฮาบิตุสอาจลดลงหรือหายไปได้ด้วย

2. ทุนที่ถูกทำให้เป็นรูปธรรม (Objectified State) ทุนวัฒนธรรมแบบนี้มีคุณสมบัติมากมาย เป็นคุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์กับทุนทางวัฒนธรรมในแบบอื่น ๆ แสดงออกเชิงวัตถุในรูปของสื่อหรือสิ่งของ อาทิ รูปภาพ งานเขียน หนังสือ พจนานุกรม อนุสาวรีย์ เครื่องมือ เครื่องจักร ความเป็นทุนวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถส่งผ่านความเป็นวัตถุได้ เช่นด้วยการสะสม ภาวอด การสะสมทุนสามารถถูกส่งผ่านได้เหมือนกับทุนทางเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่สามารถจะส่งผ่านได้คือ ความเป็นเจ้าของภาพ ซึ่งคือความเป็นเจ้าของวิถีการบริโภคภาพเขียน ฉะนั้นสินค้าในเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นไปได้ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและสัญลักษณ์ คนที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจึงต้องหาวิธีการที่เหมาะสมในการสะสมรวบรวมทุน

3. ทุนที่ถูกทำให้เป็นสถาบัน (Institutionalization State) คือ ทุนที่ทำให้เป็นวัตถุหรือรูปธรรมที่ชัดเจน เป็นการอ้างอิงถึงคุณสมบัติเบื้องต้นของทุนทางวัฒนธรรมในลักษณะการรับประกัน โดยแสดงออกในรูปของประกาศนียบัตร หนังสือรับรอง และการสอบวัดคุณสมบัติ ทุนทางวัฒนธรรมจึงสามารถเปลี่ยนรูปได้ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะคือ อาจเปลี่ยนรูปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเดือน หรือเปลี่ยนรูปกลายเป็นสถาบัน ในรูปของคุณสมบัติทางการศึกษา

ทุนแบบนี้ได้สร้างความแตกต่างระหว่างความรู้ที่เป็นทางการที่ได้รับการรับรองความสามารถ กับทุนทางวัฒนธรรมแบบธรรมดา ทุนนี้ยังทำให้เกิดการสับเปลี่ยนระหว่างทุนทางวัฒนธรรมกับทุนทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย โดย “การรับประกันทุนทางการศึกษา” ด้วย “มูลค่าของเงิน” เพราะผลผลิตของการแลกเปลี่ยนทุนทางเศรษฐกิจไปเป็นทุนทางวัฒนธรรมได้สร้างมูลค่าในรูปของทุนทางวัฒนธรรมให้กับผู้ที่มีคุณสมบัติทางการศึกษา ผลกำไรในรูปวัตถุและสัญลักษณ์ที่คุณสมบัติทางการศึกษารับรองขึ้นกับความหายากการลงทุนในแง่เวลา และความพยายาม

ทุนทางวัฒนธรรมของคณะคามิลเลียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในเขตชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี เนื่องจากส่วนที่เป็นฮาบิตุส ซึ่งหมายถึงจิตตารมณ์ตามแบบนักบุญคามิลโลซึ่งก็นับว่าส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญ และความเป็นสถาบันคามิลเลียนของสมาชิกในคณะคามิลเลียน นั้นมีผลในการก่อรูประบบบริหารจัดการของบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โฆเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นฮาบิตุส หรืออุปนิสัยของสมาชิกคามิลเลียนที่มีจิตตารมณ์ตามแบบนักบุญคามิลโลมานานถึง 400 ปี ซึ่งถือว่าเป็นจิตตารมณ์หลัก การช่วยเหลือคนป่วยจะมีรูปแบบของการช่วยเหลือที่เป็นภารกิจหลัก คือเป็นการดูแลทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ จิตวิญญาณ รวมถึงการดูแลก่อนตาย

2. ความเป็นสถาบันคามิลเลียนของสมาชิกในคณะคามิลเลียน ก่อให้เกิดการบริหารจัดการในรูปแบบอัตลักษณ์ของคามิลเลียน ซึ่งก็คือว่าเป็นโลกทัศน์ และอุดมการณ์ของคามิลเลียน โลกทัศน์และอุดมการณ์ในที่นี้หมายถึงระบบคิดที่เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับ โลกและชีวิต รวมถึงสังคมที่พึงปรารถนาในทัศนะของคณะคามิลเลียน ได้แก่ การมองผู้สูงอายุในฐานะมนุษย์ที่ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า การมองผู้สูงอายุตามหลักการเคารพชีวิต การมองผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ และสังคมที่พึงปรารถนาสำหรับผู้สูงอายุ

4. ปัจจัยด้านอภិการบริหารจัดการ (Metagovernance)

อภิการบริหารจัดการ ในที่นี้ หมายถึง ฐานคิดหรือแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังที่กำกับการบริหารจัดการของคณะคามิลเลียน ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญ 2 ประการ คือ แนวคิดการพัฒนาคณะตามแบบคาทอลิก และการใช้หลักเมตตาจิตในการบริหารจัดการ

ในกรณีของแนวคิดการพัฒนาคณะตามแบบคาทอลิกนั้น เราวิเคราะห์พบว่าระบบบริหารจัดการที่เน้นการบริหารแบบองค์รวมของคณะคามิลเลียนนั้นเป็นผลมาจากอภิการบริหารจัดการที่เรียกว่าโลกทัศน์ของคณะคามิลเลียน ซึ่งเป็นการมองการทำงานพัฒนาคณะตามแบบคาทอลิก ที่เรียกว่าการพัฒนาคณะทั้งครบ (Total Human Development)

โลกทัศน์การพัฒนาคณะทั้งครบคณะคามิลเลียนเป็นผลผลิตของการปฏิรูปคำสอนของสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ปรากฏอยู่ในสมณสาร เรื่อง การพัฒนาประชาชาติ ของพระสันตะปาปาปอลที่ 6 ซึ่งเป็นการขยายแนวคิดการพัฒนาของวาติกันครั้งที่ 2 ทำให้พระศาสนจักรคาทอลิกมีลักษณะการทำงานพัฒนาคณะแบบองค์รวมที่มีอัตลักษณ์ของตัวเอง ดังที่สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยได้อธิบายเค้าโครงแนวคิดเกี่ยวกับ “คน” ในการพัฒนาคณะทั้งครบไว้ดังนี้ (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนา (กพน.). 2547 : 16)

“การมองคนแบบครบทุกมิตินั้น เป็นการมองมิติชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ การตัดสินใจ วัฒนธรรม ศาสนา และมิติทางความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด กับเพื่อนบ้าน กับสังคม และกับธรรมชาติ โดยเห็นความประสานกลมกลืนกันอย่างลึกซึ้งในทุกมิติ ลักษณะความสัมพันธ์นั้นอาจจะมีทั้งส่วนที่สร้างสรรค์และส่วนที่เป็นอุปสรรคต่อชีวิตควบคู่กันไป ในชีวิตจริงของประชาชน โดยเฉพาะคนยากไร้ตามชนบทนั้น การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างผสมกลมกลืนกันทุกมิติ กล่าวคือ ด้านการทำมาหากินหรือเศรษฐกิจ การตัดสินใจ และวัฒนธรรม ศาสนา มิติ

ทั้งสามด้านดังกล่าวเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้งจนเป็นเนื้อเดียว ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ของตนเองกับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดกับเพื่อนบ้าน และกับธรรมชาติรอบตัว ความสัมพันธ์นี้มีพื้นฐานอยู่บนระบบ คุณค่าดั้งเดิมที่ให้ความเคารพต่อ “คน” การเกื้อกูลกันระหว่างตนเองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดกับเพื่อนบ้าน และกับธรรมชาติ ทุกอย่างเป็นไปตามหลักสันติธรรม และมีรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่พอกิน”

การมองทุกมิติของชีวิตคนที่ต้องเชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดซึ่งหมายถึง พระเป็นเจ้าตามความเชื่อที่ว่า “การมองผู้สูงอายุในฐานะมนุษย์ที่ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ (Image) ของพระผู้เป็นเจ้า” แต่ในขณะที่เดียวกันพระศาสนจักรคาทอลิกก็มิได้ละเลยถึงการพัฒนาคนตามคำสอนที่มองผู้สูงอายุตามหลักการเคารพชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า

“สังคมที่เราใฝ่ฝันจะเห็นมนุษย์วัยแตกต่างกัน จะเกิดเป็นจริงขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสังคมนั้นอยู่บนพื้นฐานของการเคารพชีวิตในทุกช่วงวัย เราต้องยอมรับว่าการที่สังคมมีผู้สูงอายุจำนวนมากในโลกสมัยใหม่ เป็นของขวัญ เป็นศักยภาพของมนุษย์และชีวิตจิตที่ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นนิมิตหมายแห่งกาลเวลา ซึ่งหากได้รับการยอมรับและเข้าใจอย่างครบถ้วนแล้วก็จะช่วยให้มนุษย์ร่วมสมัยทั้งชายและหญิง ได้ค้นพบความหมายพื้นฐานของชีวิตเสียใหม่ซึ่งจะก้าวพ้นจากความหมายที่ไม่ถูกต้องที่เกิดจากการสร้างภาพของพลังการตลาด โดยรัฐ และโดยทัศนคติที่มีอยู่ในปัจจุบัน” กล่าวคือ

โลกทัศน์การพัฒนาคนทั้งครบมีผลให้เกิดระบบบริหารจัดการที่เน้นการบริหารแบบองค์รวมของคณะคามิลเลียน การดำเนินงานแบบองค์รวมดังกล่าวคำนึงถึงมิติด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ ตามที่บ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ได้ระบุไว้ดังนี้

1. ในด้านร่างกาย ทางบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียนได้ระบุไว้ว่า

“บ้านพักของเรามีเจ้าหน้าที่ ดูแลเอาใจใส่กิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ แปรงฟัน ป้อนข้าว อีกทั้งเราให้ความสำคัญในเรื่องความสะอาดร่างกาย ทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การออกกำลังกาย กายภาพบำบัด เน้นให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพตนเอง โดยมีพนักงานคอยให้การช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด”

2. ด้านจิตใจ ทางบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียนได้ระบุไว้ว่า

“ทางบ้านพักได้พยายามให้ผู้สูงอายุทุกท่านมีการพบปะพูดคุยกับเพื่อนผู้ช่วยผู้สูงอายุด้วยกัน มีมุมอ่านหนังสือ ดูทีวี เปิดเพลงตามสาย และร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งทางบ้านพักจัดขึ้นเป็นประจำ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น”

3. ด้านสังคม ทางบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียนได้ระบุไว้ว่า

“ทางด้านบ้านพักเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมเมื่อมีงานต่าง ๆ ในชุมชน หรือมีการแบ่งปันประสบการณ์ เมื่อมีคณะองค์กรต่าง ๆ มาเยี่ยมเยือน พร้อมทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร ออกกำลังกาย เป็นต้น อีกทั้งยังจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน เช่น ร้องเพลง เล่นเกมส์ต่าง ๆ เป็นต้น”

4. ด้านจิตวิญญาณ ทางบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียนได้ระบุไว้ว่า

“บ้านพักผู้สูงอายุ คามิลเลียน จันทบุรีรับผู้สูงอายุทุกเพศทุกวัย ทุกศาสนา ให้ความเคารพในความแตกต่างของแต่ละศาสนา และส่งเสริมให้ผู้ป่วยผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ทุกคน ได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เช่น ผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาคริสต์ จะมีพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณ มีการส่งศีลศักดิ์สิทธิ์เป็นประจำ ส่วนพุทธศาสนิกชนทางบ้านพักผู้สูงอายุได้นิมนต์พระสงฆ์มาเทศนาธรรมและให้ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา ฯลฯ”

ส่วนการใช้หลักเมตตาจิตในการบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุ เราจะพบว่าบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โขเจียล เซนต์เตอร์ จันทบุรี ถึงแม้จะมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เราเรียกว่า การประกอบการเพื่อสังคมซึ่งหมายถึงการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุเพื่อนำผลกำไรมาทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคมในกรณีผู้สูงอายุก็ตาม แต่ในการดำเนินงานนั้น คณะคามิลเลียน ดำเนินธุรกิจผู้สูงอายุภายใต้การกำกับของหลักเมตตาจิต ซึ่งเป็นอภิบริหารจัดการที่อยู่เบื้องหลัง กล่าวคือในทางธุรกิจนั้นผู้สูงอายุก็เป้าหมายที่ต้องจ่ายค่าบริการในการอยู่อาศัยเบื้องต้น 13,000 บาท แต่ในสถานการณ์การดำเนินงานที่เป็นจริงนั้น พบว่ามีผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มผู้รับบริการเป้าหมายไม่สามารถจ่ายค่าบริการดังกล่าวได้ตลอด ทางศูนย์คามิลเลียนก็จะมีการอนุโลมค่าบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จ่ายค่าบริการครั้งเดียว หรือเป็นการสงเคราะห์ทั้งหมด โดยจากข้อมูลของคามิลเลียน ในปี 2561 พบว่ามีการสงเคราะห์ค่าบริการ 1 คน และจ่ายค่าบริการเพียงครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่าย จำนวน 15 คน จากผู้สูงอายุทั้งหมด 121 คน (บ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โขเจียล เซนต์เตอร์ จันทบุรี, 2561 : 12) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกการใช้หลักเมตตาจิตของคณะคามิลเลียนสามารถสะท้อนได้จากคำกล่าวของผู้รับผิดชอบจากด้านบริหารบ้านพักว่า

“คุณลุง คุณป้า อยู่กันมานานจนเหมือนบ้านของตนเอง บางครั้งญาติก็มีปัญหาในทางการเงินทำให้ไม่สามารถจ่ายได้ทั้งหมด และคุณลุง คุณป้าก็ไม่อยากกลับบ้านเราก็ลดให้เป็นราย ๆ ไป”

5. ปัจจัยด้านระบบการให้บริการ

ระบบการให้บริการระบบการให้บริการของบ้านพักผู้สูงอายุของคณะคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุดังกล่าวในที่นี้หมายถึง ระบบที่เป็นเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในฐานะผู้รับบริการของศูนย์คามิลเลียน เนื่องจากการประเมินระบบบริการใด ๆ นั้น จะต้องประเมินจากความรู้สึกพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสำคัญ ดังนั้นความพึงพอใจในที่นี้จึงเป็นความรู้สึก (Feeling) ซึ่งเป็นปฏิกิริยาที่มีต่องานบริการ (Service Job) เกี่ยวกับผู้สูงอายุเช่น การทำความสะอาดเสื้อผ้า การจัดอาหาร การทำกายภาพบำบัด เป็นต้น ส่วนเหตุปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของผู้สูงอายุนั้นก็จะเป็นระบบการให้บริการ (Service System) ที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อหวังให้เกิดความพึงพอใจของผู้สูงอายุ (คณะพัฒนาสังคมและสมาคมพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2538 : 5-6) โดยในที่นี้จะแบ่งระบบการให้บริการออกเป็น 5 ระบบย่อย คือ

1. ระบบความรวดเร็วในการให้บริการ
2. ระบบความเป็นธรรมในการให้บริการ
3. ระบบความต่อเนื่องในการให้บริการ
4. ระบบความพอเพียงของการจัดทรัพยากรบริการ
5. ระบบความก้าวหน้าในการให้บริการ

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการของบ้านพักผู้สูงอายุของคณะคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี อยู่ในระดับความพึงพอใจค่อนข้างมาก ที่ระดับ 3.87 ดังจะเห็นได้จากตาราง 11 โดยพบว่า

1. ระบบความรวดเร็วในการให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในฐานะของผู้รับบริการเนื่องจาก การจัดระบบของคามิลเลียนเน้นความรวดเร็วในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.41 ตัวอย่างเช่น ทางศูนย์คามิลเลียนได้จัดอาหารได้อย่างรวดเร็วพร้อมทานภายใน 30 นาที และยังพบว่า ผู้สูงอายุได้ระบุว่าในเรื่องเจ็บป่วยอย่างกระทันหันพบว่าเมื่อมีการกคครั้ง ทุกครั้งมีผู้ดูแล ทำให้เขารู้สึกว่ามีความมั่นใจดังคำกล่าวที่ว่า “กดปุ่มมาปั๊บ”

2. ระบบการสร้าง ความก้าวหน้าในการให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ในฐานะของผู้รับบริการ เนื่องจากการจัดระบบของคามิลเลียนเน้นความก้าวหน้าในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.55 ตัวอย่างเช่น ทางศูนย์คามิลเลียนได้จัดให้มีกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน โดยผู้สูงอายุได้ระบุว่า “ทุกวันพฤหัสบดีพวกเราารวมตัวกันทำกิจกรรม ทำให้ได้รู้จักกัน และมีอาหารเลี้ยงด้วย” นอกจากนี้ยังพบว่าทางศูนย์คามิลเลียน ได้จัดให้มี

กิจกรรมศิลปะบำบัด เช่น การวาดรูป โดยผู้สูงอายุได้ระบุว่า “เรามีการรวมตัวกันใครพอวาดรูปได้ก็วาดรูป ใครประดิษฐ์สิ่งของได้ก็ทำตามถนัด”

3. ระบบความเป็นธรรมในการให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในฐานะของผู้รับบริการเนื่องจากการจัดระบบของคามิลเลียนเน้นความเป็นธรรมในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 ตัวอย่างเช่น ทางศูนย์คามิลเลียน ได้จัดให้มีการทำความสะอาดห้องตามลำดับก่อนหลัง โดยผู้สูงอายุได้ระบุว่า “มีการทำความสะอาดห้องน่ายู่ในทุก ๆ เช้า” อีกทั้งทางศูนย์ยังจัดให้มีการทำกายภาพบำบัดตามลำดับก่อนหลัง โดยผู้สูงอายุได้มาคอยที่ห้องกายภาพทุกวัน ผู้สูงอายุได้ระบุว่า “มาคอยกันแบบนี้ทุกวัน ใครมาก่อนก็ได้ทำกายภาพก่อน”

4. ระบบความต่อเนื่องในการให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในฐานะของผู้รับบริการเนื่องจากการจัดระบบของคามิลเลียนเน้นความต่อเนื่องในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.89 ตัวอย่างเช่น ทางศูนย์คามิลเลียน ได้จัดให้มีการสวดมนต์หรือภาวนาเป็นประจำทุกวัน โดยผู้สูงอายุได้ระบุว่า “ก่อนนอนทุกวันมีการสวดมนต์เพื่อให้นอนหลับสบาย” นอกจากนี้ทางศูนย์ยังจัดให้มีการออกกำลังกายที่เหมาะสมอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งผู้สูงอายุได้ระบุว่า “ในทุก ๆ เช้า มีอาการออกกำลังกายหน้าห้อง โดยการยืดเส้นยืดสาย ขยับไปมา คนที่แข็งแรงก็เดินไปรอบสวน”

5. ระบบความความพอเพียงของทรัพยากรในการให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในฐานะของผู้รับบริการ เนื่องจากการจัดระบบของคามิลเลียนเน้นความความพอเพียงของทรัพยากรในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.32 ตัวอย่างเช่น ทางศูนย์คามิลเลียน ได้จัดให้มีพัดลมในห้องพักพร้อมให้บริการตลอดเวลา โดยผู้สูงอายุได้ระบุว่า “ภายในห้องมีพัดลมไว้ใช้ในทุกห้องไม่ต้องแย่งกัน” และยังพบว่าทางศูนย์ได้จัดให้มีอาหารเพียงพอให้ทานจนอิ่มในทุกมื้อ ซึ่งผู้สูงอายุได้สะท้อนว่า “ทางโรงครัวได้จัดอาหารให้ทานทั้ง 3 มื้อใครไม่อิ่มก็เติมได้ตลอด”

6. ปัจจัยด้านรูปแบบการประกอบการเพื่อสังคม

รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมในที่นี้หมายถึง รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการสร้างมูลค่าทางสังคม โดยใช้วิธีการเชิงธุรกิจ ดังนั้นการประกอบการเพื่อสังคมในที่นี้จึงเป็นองค์กรที่มีลักษณะอยู่ตรงกลางระหว่างองค์กรการกุศลที่มุ่งรับใช้สังคม กับองค์กรธุรกิจที่มุ่งทำให้เกิดผลกำไร หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การประกอบการทางสังคมต้องการทำงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยใช้วิธีการหารายได้สำหรับสนับสนุนการดำเนินของตนเองมากกว่าจะเป็นการตั้งเป้าหมายในเชิงธุรกิจเพื่อหารายได้สำหรับนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมภายหลัง

จากการวิเคราะห์รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในเขตชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี พบว่าเป็นรูปแบบที่เรียกว่า การให้บริการในเชิงบูรณาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง รูปแบบการให้บริการในเชิงบูรณาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรงในที่นี้เป็นปัจจัยที่บูรณาการมาจากรูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมสองลักษณะ ที่นำเสนอโดย คิม อัลเตอร์ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2561 : 433) ดังนี้

1. รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมเมื่อพิจารณาจากลักษณะพื้นฐานของการดำเนินงาน คิม อัลเตอร์ ได้พิจารณาเห็นว่า องค์การการประกอบการเพื่อสังคมนั้น มีรูปแบบพื้นฐานของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการแสวงหากำไร การสร้างมูลค่าทางสังคม ลูกค้า และตลาดอย่างไร และรูปแบบที่สำคัญก็คือ โมเดลการขายบริการให้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง (Fee-for-Service Model) ในกรณีนี้ องค์การการประกอบการเพื่อสังคมให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยกลุ่มเป้าหมายจะต้องจ่ายค่าบริการให้แก่องค์การการประกอบการเพื่อสังคมดังกล่าว กลุ่มเป้าหมายในที่นี้อาจจะเป็นบุคคลหรือชุมชน ตัวแบบนี้เป็นโมเดลของการประกอบการเพื่อสังคมที่พบเห็นมากที่สุดใ้องค์การไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Organizations) ตัวอย่างได้แก่ การให้บริการเกี่ยวกับบ้านพักผู้สูงอายุ สถานที่พักผู้ป่วยระยะสุดท้าย

2. รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมเมื่อพิจารณาจากการแบ่งตามระดับบูรณาการของสองกิจกรรม กล่าวคือกิจกรรมดำเนินหลักและกิจกรรมที่ทำกำไรในเชิงธุรกิจ โดยพบว่ารูปแบบที่มีความเหมาะสมสำหรับกิจการที่ไม่ได้มุ่งเน้นกำไรเป็นสำคัญและประโยชน์สูงในกิจการที่มุ่งทำจะเป็นการประกอบการทางสังคมแบบบูรณาการ คิม อัลเตอร์ ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรมีความซ้ำซ้อนกับโครงการทางสังคม แต่ทั้งสองกิจกรรมมิได้ทับซ้อนกันอย่างสนิท โครงการทางสังคมและกิจกรรมธุรกิจอาจร่วมกันทางด้านต้นทุนสินทรัพย์ และลักษณะของโครงการ อันทำให้โครงการทางสังคมถูกบูรณาการเข้าสู่กิจกรรมทางธุรกิจ แต่กระนั้นก็ตาม ทั้งกิจกรรมทางธุรกิจและการดำเนินงานทางสังคมก็ยังคงแยกออกจากกัน

ปัจจัยด้านรูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมของคณะคามิลเลียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในเขตชุมชนอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานของสมาชิกในคณะคามิลเลียนนั้นทั้งลักษณะพื้นฐานของการทำงาน โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ และระดับการบูรณาการของกิจกรรมหลักและกิจการที่ทำกำไร โดยมีผลต่อการก่อรูประบบบริหารจัดการของบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานของการทำงาน โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการทางศูนย์คามิลเลียนแก่กลุ่มเป้าหมายว่าไม่ได้เป็นผู้สูงอายุที่มารับบริการฟรี โดยผู้สูงอายุเหล่านี้

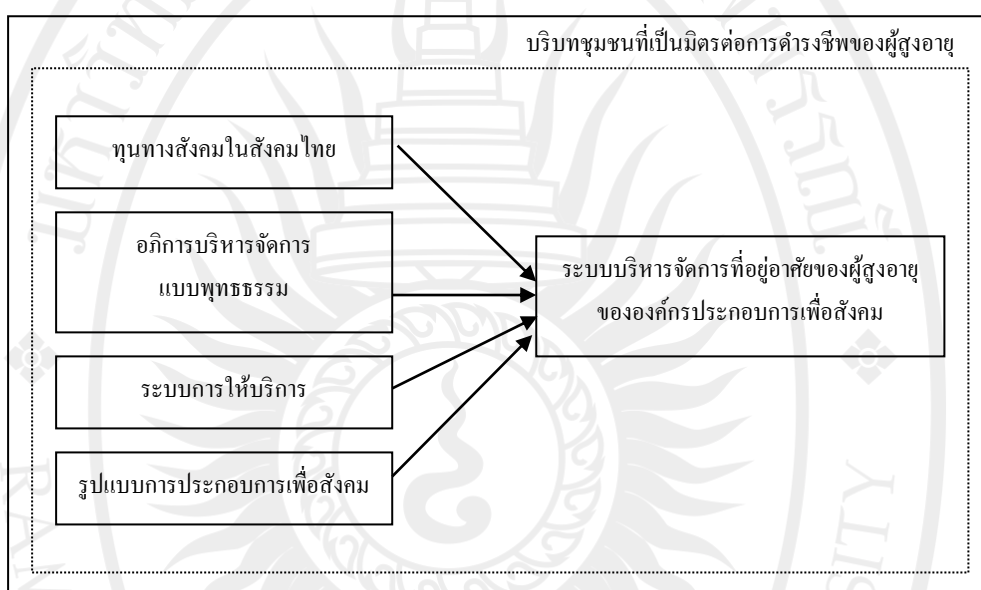
อาจไม่ได้มีฐานะการเงินที่ดี แต่เป็นผู้สูงอายุที่มีความสามารถที่จะจ่ายค่าบริการขั้นพื้นฐานได้ โดยค่าใช้จ่ายพื้นฐานนี้เริ่มต้นที่ห้องพัก 3 เตียง 13,000 บาท ซึ่งรวมค่าที่พักซึ่งเป็นห้องพักรวม 3 คนต่อห้อง ห้องแอร์ 2 เตียงราคา 17,000 บาท และห้องเดี่ยว VIP ราคา 21,000 บาท ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหารทั้งอาหารเช้า อาหารกลางวัน อาหารเย็น และอาหารว่างอีก 2 มื้อ รวมทั้งการทำกายภาพ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ ซึ่งค่าใช้จ่ายพื้นฐานนี้หากเทียบกับค่าใช้จ่ายของภาคเอกชนที่จะเริ่มต้นที่ประมาณ 21,000 บาทต่อเดือน (บ้านพักสูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี. 2561 : 13 - 15) แล้วก็นับว่ามีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้ เมื่อเปรียบเทียบกับบ้านพักของผู้สูงอายุที่ทางราชการจัดให้แม้ส่วนใหญ่จะไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่การเข้าถึงบริการก็จะมีปัญหาในการมีสถานที่จำนวนจำกัดกับความต้องการ และการที่ภาครัฐช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย จำนวนงบประมาณที่ให้อาจจะไม่เพียงพอ ทำให้หน่วยงานของภาครัฐก็อาจจะต้องคัดงานหรือกิจกรรมบางอย่างที่ผู้สูงอายุควรได้รับ เช่น งานกายภาพบำบัด เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ (เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านนครปฐม. สัมภาษณ์. 2563)

2. ด้านระดับการบูรณาการของกิจกรรมหลักและกิจกรรมที่ทำกำไร พบว่า สมาชิกคามิลเลียนสามารถดำเนินการโดยใช้การบูรณาการของการดูแลผู้สูงอายุเป็นหลักและทำกำไรที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือกิจการของคามิลเลียนที่อื่นที่พบว่าให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้รับบริการทำให้ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามศูนย์ต่าง ๆ ของคามิลเลียน กล่าวคือ

ศูนย์คามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรีซึ่งจัดการดูแลผู้สูงอายุแบบนอนพักภายในศูนย์ ผลการประกอบกิจการเพื่อสังคมในปัจจุบันพบว่าทางศูนย์คามิลเลียนมีกำไร ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2561 จากงบการเงินของศูนย์ปี 2561 (บ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี. 2561 : 13-15) มีรายรับ 21,098,511 บาท และรายจ่าย 19,984,093 บาท ว่ามีรายรับมากกว่ารายจ่าย และถือว่าเป็นกิจการที่สามารถทำให้ศูนย์คามิลเลียนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นในปีนี้ ศูนย์คามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จึงสามารถช่วยเหลือบริจาคแก่ส่วนอื่น ๆ ในกิจการสังคมสงเคราะห์และเงินบริจาคทั่วไปเป็นเงิน 949,402 บาท และนอกจากนี้ยังมีเงินช่วยเหลือกิจการอื่น ๆ ของศูนย์คามิลเลียนแห่งอื่นอีก 1,200,000 บาท การประกอบกิจการของศูนย์คามิลเลียนถือว่าเป็นการบูรณาการของกิจกรรมหลักที่ทำกำไรทำให้ศูนย์คามิลเลียนสามารถยืนได้ด้วยตนเอง และช่วยเหลือกิจการของคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์แห่งอื่น ๆ

ตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ในบริบทวัฒนธรรมไทย

ในการนำเสนอตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยการประยุกต์จากตัวแบบของคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี ผู้วิจัยสามารถนำเสนอตัวแบบได้ดังภาพประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ตัวแบบระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนที่ประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมไทย

จากภาพประกอบ 4 แสดงให้เห็นว่าระบบบริหารจัดการผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนที่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการด้วยกันคือ

1. บริบทชุมชนไทยที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ
2. ทุนทางสังคมในสังคมไทย
3. อภีการบริหารจัดการแบบพุทธธรรม
4. ระบบการให้บริการที่มีมาตรฐาน
5. รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคม

1. บริบทชุมชนไทยที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

ในการพัฒนาตัวแบบระบบบริหารจัดการบ้านพักที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนนั้น ชุมชนแวดล้อมที่เป็นบริบท จากการศึกษาพบว่า มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ แต่ในกรณีของคณะคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี จะพบว่า บริบทที่เป็นมิตรต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุเป็นชุมชนทางศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ที่มีความสัมพันธ์เชิงซ้อนตั้งแต่ระดับรัฐชาติกัน ระดับประเทศจนถึงชุมชนวัดทางกายภาพ ดังนั้นเมื่อนำมาประยุกต์กับสังคมไทย จะต้องคำนึงถึงรากฐานทางวัฒนธรรมไทยแทนที่ชุมชนทางศาสนาคริสต์ บริบทชุมชนไทย ตั้งอยู่บนวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานอยู่บนคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากตัวเลขสถิติของผู้นับถือศาสนาพุทธเมื่อเทียบกับศาสนาอื่น

ตาราง 18 ร้อยละของผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2543 พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2557

ศาสนา	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2557
ศาสนาพุทธ	57,157,751 (93.83%)	93.9%	61,746,429 (94.6%)	94.6%
ศาสนาอิสลาม	2,777,542 (4.56%)	5.2%	3,259,340 (4.6%)	4.2%
ศาสนาคริสต์	486,840 (0.8 %)	0.7%	789,376 (0.7%)	1.1%
ศาสนาอื่น ๆ	549,4308 (0.81%)	0.2%	186514 (0.1 %)	0.1%

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. ออนไลน์. 2564 ข

จากตาราง 18 พบว่าผู้นับถือศาสนาพุทธ จากสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2557 นั้น มีสัดส่วนเกือบทั้งหมดของประชากรของประเทศคือ คิดเป็นร้อยละ 93.83 ในปี พ.ศ.2543 ร้อยละ 93.9 ในปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 94.6 ในปี พ.ศ. 2554 และร้อยละ 94.6 ในปี พ.ศ. 2557 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้นับถือศาสนาคริสต์ทั้งนิกายโปรเตสแตนต์ นิกายโรมันคาทอลิก และนิกายมอรมอนมีเพียงร้อยละ 0.8 ในปี พ.ศ.2543 ร้อยละ 0.7 ในปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 0.7 ในปี พ.ศ. 2554 และร้อยละ 1.1 ในปี พ.ศ. 2557 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะจำนวนผู้นับถือศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก

ซึ่งมีบริบทชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของคณะคามิลเลียนนั้นก็จะพบว่าผู้นับถือคาทอลิก ก็มีใช้คนส่วนใหญ่ของคริสต์ศาสนา ดังเห็นได้จากสถิติในปี พ.ศ. 2558 พบว่ามีคนไทยที่นับถือนิกายคาทอลิก 380,374 คน ในขณะที่นับถือนิกายโปรเตสแตนต์ 456,690 คน รวมทั้งสิ้น 837,064 คน (วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. ออนไลน์. 2564 ก)

บริบทชุมชนไทยบนฐานของพุทธศาสนาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุเนื่องจากสังคมไทยยังยอมรับระบบอาวุโสที่ถือว่าผู้สูงอายุยังได้รับความเคารพนับถือดังคำกล่าวของพระนักวิชาการที่เป็นผู้รู้ที่ว่า (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2560 : 2)

“ในสังคมไทยนั้นเป็นธรรมเนียมสืบกันมาว่า คนที่เกิดก่อนมีอายุมากกว่าก็ได้เรียนรู้มาก่อน คนที่เกิดหลัง ยังไม่รู้อะไร ก็ได้เรียนรู้จากคนรุ่นก่อนนั้น ลูกเรียนรู้จากพ่อแม่ น้อง ๆ ก็รับรู้จากพี่ ๆ โดยทั่วไป คนรุ่นหลังจึงรับฟัง คอยฟัง หรือถึงกับเชื่อฟัง นับถือคนรุ่นก่อนกว่าตน ดังที่คนไทยเรียกรุ่นก่อนอย่างนับถือว่าผู้อาวุโส”

การยอมรับผู้อาวุโสดังกล่าวจะพบว่ามีพื้นฐานมาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น การให้พรในสังคมไทยที่เรียกว่า จตุรพิชพร หรือพร 4 ประการซึ่งประกอบด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ จะพบว่าพรเรื่องอายุนั้นเป็นการที่ให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังมีคำสอนเกี่ยวกับศีลทั้ง 6 ซึ่งมีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับที่บุตรธิดาจะต้องกระทำต่อบิดามารดา ในฐานะผู้สูงอายุโดยเปรียบเทียบเสมือนเป็นทิศเบื้องหน้าคือ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. 2538 : 776)

- 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบแทน
- 2) ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน
- 3) ดำรงวงศ์สกุล
- 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ความเป็นทายาท
- 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

การยอมรับระบบผู้อาวุโส เช่น การที่บุตรธิดาจะต้องตอบแทนพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมานั้นได้กลายมาเป็นค่านิยมเชิงคุณธรรมหลักที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยก็คือความกตัญญูรู้คุณต่อผู้สูงอายุ ค่านิยมความกตัญญูรู้คุณต่อผู้สูงอายุ ยังเป็นสิ่งที่ดีดำรงอยู่ในสังคมไทยดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยในภาคสนามของนักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ศึกษาวัฒนธรรมไทย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของชญาณีสารี กุศลรัตนมณีพร และคณะ (ออนไลน์. 2555) เรื่องค่านิยมของสังคมไทย ได้สรุปถึงค่านิยมที่คนไทยยังยึดถืออยู่ในปัจจุบันดังนี้

1. ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา
2. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สังคมไทยต่างกับสังคมชาติอื่น กษัตริย์ไทยเปรียบเสมือนสมมติเทพ คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชน ทำนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง

ในทุก ๆ ด้าน จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจพระองค์เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตคนไทยเป็นที่เคารพเทิดทูนของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง

3. นิยมความร่ำรวยและมีเกียรติ สังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องความร่ำรวยและเงินทอง เพราะมีความเชื่อที่ว่าเงินทองสามารถบันดาลความสุขตอบสนองความต้องการของคนได้

4. นิยมอำนาจ สังคมไทยยกย่องผู้มีอำนาจให้ความเคารพ และเกรงกลัวว่ามี คนไม่มีอำนาจคนในสังคมจะไม่เกรงใจ ดังนั้นคนไทยอยากจะเป็นคนที่มีอำนาจ เพื่อให้ได้รับการยกย่องและเกรงกลัวจากคนในสังคม ซึ่งการแสวงหาอำนาจอาจจะทำในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การใช้เงินซื้อเสียง และตำแหน่งต่าง ๆ เป็นต้น

5. เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโส หมายถึง ความอาวุโสด้านอายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน คุณวุฒิ ชาติสกุล การเคารพผู้อาวุโสได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันมาจนเป็นวิถีชีวิตที่พึงปฏิบัติในสังคมไทย เช่น สถาบันครอบครัวจะอบรมสั่งสอนให้เคารพพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สถาบันการศึกษาจะอบรมให้เคารพครู อาจารย์ รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ เป็นต้น

6. รักสนุก กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของสังคมไทย มักสอดแทรกความสนุกสนานแฝงไว้ เช่น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีโกนจุก ประเพณีรับน้องใหม่ งานฉลองวันเกิด เป็นต้น

7. นิยมความหรูหรา คนไทยนิยมแสดงออกถึงความหรูหรา มีหน้ามีตาในสังคม เพื่อแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีสถานภาพทางสังคมสูง เช่น จัดงานใหญ่ แต่งกายด้วยของมีค่า มีเครื่องใช้ที่ทันสมัยและราคาแพง เป็นต้น

8. นิยมเครื่องรางและโชคลาง เป็นค่านิยมเรื่องความเชื่อ และการนับถือผีสงเทวดา มักนิยมทำเครื่องราง ประพรมน้ำมนต์เพื่อขจัดภัยต่าง ๆ เพื่อความสบายใจ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อประสบภัยจะมีการสะเดาะเคราะห์ และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการดูฤกษ์ยาม เช่น การเดินทาง การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

9. นิยมการทำบุญสร้างวัด ปิดทองฝังลูกนิมิต คนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่าการทำบุญจะส่งผลดีให้ตนทั้งชาตินี้ และชาติหน้า ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป คนทำบุญลดน้อยลง และการทำบุญเริ่มนิยมทำกันหลายรูปแบบ เช่น การเลี้ยงเด็กพิการ การสงเคราะห์เด็กกำพร้า การสร้างโรงเรียน เป็นต้น

10. นิยมพูดหรือบอกเล่าเกินความเป็นจริง เป็นการสร้างบรรยากาศให้ตื่นตื้นเต้นมีรสชาติดูสนุกสนาน และยกตนเองให้มีความสำคัญเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย ดังนั้นสุภาษิตไทยจึงกล่าวไว้ว่า ลิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น ฟังหูไว้หู เพื่อเตือนใจให้เห็นข้อเท็จจริงด้วยตนเอง

11. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยทุกคนกล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออกทางความคิดและการกระทำ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้

12. ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ลักษณะกลัวการเสียเปรียบ กลัวผู้เพื่อนไม่ได้ เพื่อการอยู่รอด จึงต้องทำการแย่งชิงแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง

13. นิยมการบริโภคนิยมบริโภคของแพง เลียนแบบอย่างตะวันตก รักความสะดวกสบาย ใช้จ่ายเกินตัวเป็นการนำไปสู่การมีหนี้สินมากขึ้น

14. ชอบอิสระไม่ชอบอยู่ภายใต้อำนาจของใคร ไม่ชอบการมีเจ้านายหลายคน ในการทำงาน มักประกอบอาชีพอิสระ เปิดกิจการเป็นของตนเอง

จากค่านิยมของสังคมไทยดังกล่าวจะพบว่าค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูรู้คุณกับผู้สูงอายุนั้นจะมีอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ เรื่องการยึดมั่นในพระพุทธศาสนา การเคารพผู้อาวุโส และการนิยมนำบุญสร้างวัด

2. ทูทางสังคมในสังคมไทย

ในการประกอบการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทยให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างราบรื่นจำเป็นต้องอาศัยทุนทางสังคม แต่ทุนทางสังคมที่เหมาะสมในที่นี้ย่อมมีอาจนำรูปแบบทุนทางสังคมของศูนย์คามิลเลียนได้ เนื่องจากเป็นทุนที่สร้างขึ้นจากเครือข่ายของคณะคามิลเลียนภายใต้บริบทของพระศาสนจักรคาทอลิกซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่ไม่มีใครเหมือน (Unique) ดังนั้นจึงควรพัฒนาทุนทางสังคมในการทำงานประกอบการเพื่อสังคมของผู้สูงอายุในรูปแบบใหม่ที่อาศัยเครือข่ายระหว่างภาคส่วนในสังคมไทยทั้งภาคประชาสังคม ภาครัฐและภาคธุรกิจของเอกชน

1. ภาคประชาสังคม ภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านผู้สูงอายุเป็นเครือข่ายที่สำคัญของการที่จะขับเคลื่อนการประกอบการเพื่อสังคมตามตัวแบบนี้ เนื่องจากภาคประชาสังคมดังกล่าวมีประสบการณ์ในการทำงานจนสามารถเป็นต้นแบบที่จะเป็นตัวอย่างสำหรับการประกอบการเพื่อสังคมใหม่ที่จะขับเคลื่อนเรื่องผู้สูงอายุ โดยอาศัยการให้การศึกษาอบรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปิดให้ดูงานหรือการจัดอบรม เป็นต้น ตัวอย่างของภาคประชาสังคมที่มีทุนทางสังคมเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุที่เห็นเด่นชัดได้แก่สภาอากาศไทย โดยโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา จึงมีนโยบายการพัฒนาต้นแบบการให้บริการด้านผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยจัดตั้ง “ศูนย์ส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ สภาอากาศไทย” ขึ้น และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธรฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

พระราชทานนามอาคารว่า “เทพรัตน์การุญ” และได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยศูนย์ส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ สร้างขึ้นเพื่อรองรับประชากรสูงอายุในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดใกล้เคียง โดยให้บริการด้านสุขภาพ การรักษา การดูแล การส่งเสริมและป้องกัน โรคครบวงจร เพื่อสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เน้นการให้บริการ ทั้งแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนจีน นอกจากนี้ยังมีหน่วยบริบาลผู้สูงอายุ ซึ่งรับดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่ อายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งที่ช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยเหลือตนเองไม่ได้ รวมทั้งยังรับดูแลผู้สูงอายุ ที่เสี่ยงต่อภาวะหัวใจล้มเหลว ภาวะติดเชื้อหรือภาวะสมองเสื่อมที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยให้บริการทั้งแบบรายวัน ไป-กลับ จนถึง พักค้าง 24 ชั่วโมง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

สำหรับผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาจะได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากพยาบาลผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเครื่องมือกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยสอดคล้องกับผู้สูงอายุอย่างชัดเจน อาทิ สติงสำหรับพยางค์ ผู้สูงอายุในการฝึกเดิน สำหรับผู้มีปัญหาขาไม่แข็งแรง เดินไม่ถนัด เครื่อง “Multisensory Stimulation” ที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องสมองเสื่อม ซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยฝึกสมาธิ ในผู้สูงอายุเพื่อเรียกความจำกลับคืนมา จากการกดและบอกสีที่เปล่งออกมา ที่สำคัญเครื่องมือดังกล่าว จะใช้ดนตรีร่วมด้วย ช่วยผลักดันให้สมองผ่อนคลาย และแสดงสีต่าง ๆ ก็จะช่วยเรียกสมาธิและทำให้ ผู้ป่วยมีความสุข นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ช่วยฝึกความคิด ความเข้าใจ ที่เรียกว่า “Optic Music” ซึ่งมีความพิเศษ คือ สามารถฝึกได้ทั้งการเคลื่อนไหวและการฝึกความทรงจำ เช่น การเล่นเกม โดยใช้ หลักการสะท้อนของแสง ที่จะไปกระตุ้นความคิด เพื่อสร้างการเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ ประกอบกับใช้เสียงเพลงเป็นสื่อแรงจูงใจ เหมาะสำหรับผู้ป่วย โรคสมองเสื่อม และโรคอัลไซเมอร์ ส่วนผู้สูงอายุที่มักปวดเมื่อยตามร่างกาย เครื่องเลเซอร์กำลังสูง ที่จะช่วยซ่อมแซมที่ส่วนเสื่อมให้ฟื้นตัว และกลับมาใช้งานได้อย่างปกติ ย่นระยะเวลาของการเจ็บป่วยให้หายดียิ่งขึ้น รวมไปถึงโครงการ เยี่ยมบ้านที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางมารับบริการที่ศูนย์ส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ ผู้สูงอายุได้ ก็จะมีทีมแพทย์ไปติดตามและประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจเป็นรายบุคคล ถือว่าเป็นการทำงานเชิงรุกในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่โรงพยาบาล สมเด็จพระบรมราชเทวีฯ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องด้วย (สภากาชาดไทย, ออนไลน์, 2562)

2. ภาครัฐ ภาครัฐที่ทำงานด้านผู้สูงอายุที่สามารถเป็นเครือข่ายให้การประกอบการ ที่มีความโดดเด่นในการใช้ทุนทางสังคมเพื่อทำงานผู้สูงอายุก็คือ โรงพยาบาลรามาริบัติ โรงพยาบาลรามาริบัติ มีโครงการ “ที่พักอาศัยผู้สูงอายุ รามา-ชนารักษ์” ที่จัดทำโดยความร่วมมือ ของ 2 หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล และกรมชนารักษ์ จัดทำโครงการ

บริหารโครงการโดยบริษัท ชนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด รัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง โดยใช้ที่ราชพัสดุ ที่ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ทั้งหมด 20 ไร่ ออกแบบเป็นที่พักผู้สูงอายุ อาคาร 8 ชั้น ทั้งหมด 7 อาคาร ซึ่งรวมห้องพักทั้งหมด 921 ห้อง มีขนาดตั้งแต่ 31.71-49.66 ตารางเมตร โดยราคาเริ่มต้น 1.82 ล้านบาท ไปจนถึง 2.99 ล้านบาท โดยมีคุณสมบัติ “ผู้สูงอายุ” ที่จะเข้าพักในโครงการนี้

2.1 ผู้สูงอายุสามารถใช้สิทธิเข้าร่วมโครงการได้รายละไม่เกิน 1 สัญญา อายุ 60 ปีขึ้นไป ณ วันที่เข้าพัก

2.2 พักอาศัยได้เกิน 2 คนต่อ 1 ยูนิต โดยให้ผู้ที่มิคุณสมบัติหลักสัญชาติไทย อย่างน้อย 1 คน

2.3 ผู้สูงอายุจะต้องผ่านการคัดกรองสุขภาพตามหลักเกณฑ์ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีกำหนดก่อน จึงสามารถเข้าพักอาศัยในโครงการได้

2.4 สามารถรับเงินโอนจากสถาบันการเงินได้ สำหรับกรณีขอสินเชื่อ

2.5 ไม่สามารถซื้อขายหรือโอนสิทธิการเช่าให้กับบุคคลอื่นได้ เว้นแต่ขายคืนให้แก่ผู้บริหารโครงการ และกรณีที่ประสงค์จะออกจากโครงการก่อนกำหนดหรือกรณีเสียชีวิต สิทธิการพักอาศัยจะถูกระงับทันที โดยไม่ตกทอดแก่ทายาท โดยผู้บริหารโครงการจะมีข้อกำหนดในการคืนเงินของผู้ได้รับสิทธิอยู่อาศัยให้กับผู้รับผลประโยชน์

เปิดสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ

1. สิทธิในการพักอาศัย 30 ปี

2. สินเชื่อและอัตราดอกเบี้ยผ่อนปรนเป็นไปตามเงื่อนไขของสถาบันการเงินที่เข้าร่วม

โครงการ

3. กรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน สามารถใช้บริการของสถาบันการแพทย์จักรีนฤเบดินทร์ หรือโรงพยาบาลอื่น ๆ ตามสิทธิของบุคคลนั้น ๆ หรือหากเจ็บป่วยในระดับปฐมภูมิ สามารถใช้บริการโครงการส่วนขยายห้องตรวจผู้ป่วยนอก (Extended OPD) ที่ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริหารผู้ป่วยระยะสุดท้าย

4. มีการจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้ระบบสมาชิก หรือรูปแบบผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Health Package) ให้เลือกตามค่าใช้จ่ายที่คณะแพทยโรงพยาบาลรามาธิบดี โดยศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริหารผู้ป่วยระยะสุดท้ายกำหนด

5. เมื่อเข้าสู่ภาวะต้องพึ่งพิงหรือติดเตียงและเป็นผู้ป่วยระยะสุดท้าย สามารถใช้บริการ Nursing Home Zone หรือพื้นที่ส่วนให้การดูแลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการพักฟื้นและฟื้นฟูสุขภาพ และ Hospice Zone หรือศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริหารผู้ป่วย

ระยะท้าย โดยมีหลักเกณฑ์และค่าใช้จ่ายตามที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีกำหนด (กรุงเทพมหานคร. ออนไลน์. 2563)

3. ภาคธุรกิจเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนที่ทำงานด้านผู้สูงอายุเป็นหน่วยงานที่มุ่งแสวงหา คำไรเป็นหลักแต่การประกอบการเพื่อสังคมตามตัวแบบนี้ควรจะไปสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับการทำงานในเชิงธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เราพบว่าการดำเนินงานในเชิงธุรกิจเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุในปัจจุบันของสังคมไทย จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การจัดที่พักอาศัย ของผู้สูงอายุในรูปแบบคอนโดที่มีการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ตัวอย่างเช่น

3.1 เดอะ ซองเต้ ประชาอุทิศ-พระราม 3 คอนโดภายใต้โครงการธนบุรี เฮลท์ วิลเลจ โดยธนบุรี เฮลท์แคร์ กรุ๊ป ออกแบบโครงการเพื่อการใช้ชีวิตที่มีสุขภาพที่ดีสำหรับทุกช่วงวัย รูปแบบโครงการเป็นคอนโด 2 อาคาร สูง 11 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 32 และ 64 ตารางเมตร ราคาเริ่มต้น ประมาณ 1.8 ล้านบาท

3.2 ธนบุรี เฮลท์ วิลเลจ ประชาอุทิศ คอมมูนิตี้ที่พักอาศัยของนครสุขภาพ โดยธนบุรี เฮลท์แคร์ กรุ๊ป เจาะกลุ่มวัยเกษียณและวัยทำงานเพื่อการอยู่อาศัยได้ตลอดชีวิต นำเสนอรูปแบบ การใช้ชีวิตและการส่งเสริมสุขภาพภายใต้แนวคิด “อยู่อย่างสุขภาพดีและมีความสุข” รูปแบบโครงการ เป็นคอนโด 2 อาคาร สูง 11 ชั้น จำนวน 412 ยูนิต โดดเด่นด้วยศูนย์สุขภาพ (Wellness Center) ราคา เริ่มต้นประมาณ 2 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังมีอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีโรงพยาบาลกำกับ ทางด้านสุขภาพ ตัวอย่างเช่น

1. เวลล์เนส เรสซิเดนซ์ โครงการคอนโดที่มีการออกแบบการคัดสรรวัสดุที่ดีต่อสุขภาพ การตกแต่งและใช้เฟอร์นิเจอร์แบบลอยตัวที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้งาน ตลอดจนผสานจุดแข็ง ของพันธมิตรแต่ละรายเข้าด้วยกันอย่างครบวงจร ซึ่งได้แก่ บมจ.แสนสิริ โคคิว คอร์เปอร์เรชั่น และ โรงพยาบาลสมิติเวช รูปแบบโครงการเป็นคอนโด 4 อาคาร ตั้งใจจะสร้างชุมชน “Wellness Community” ที่จะช่วยให้สามารถดูแลสุขภาพในองค์กรรวมได้อย่างครบวงจร ตั้งอยู่บนพื้นที่ 7 ไร่ บนถนนกรุงเทพกรีธา

2. เดอะ ฟอเรสเทียส์ เดอะ ฟอเรสเทียส์ ของแมก โนเลีย ควอลิตี้ ดีเวลล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น หรือ MQDC ตั้งอยู่บนพื้นที่กว่า 398 ไร่ โดยมีพื้นที่ขนาดใหญ่ถึง 30 ไร่ ตั้งอยู่บน ถนนบางนา-ตราด กม.7 ประกอบด้วยโครงการที่พักอาศัยหลากหลายรูปแบบ ทั้งบ้านและคอนโด ซึ่งมุ่งตอบสนองความหลากหลายของไลฟ์สไตล์และขนาดของครอบครัวที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังมีโรงแรมระดับ 5 ดาว และศูนย์การแพทย์และสุขภาพขนาดใหญ่ ส่วน โปรเจกต์สำหรับผู้สูงอายุ

จะอยู่ภายในโครงการดิ แอสเพน ทรี แอท เดอะ ฟอเรสเทียส์ (The Aspen Tree at the Forestias) โครงการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้สูงอายุ

3. ฉินฉี เวลบีอิง เคนต์รี อีกหนึ่งโครงการคอนโดผู้สูงอายุ โดยธนบุรี เฮลท์แคร์ กรุ๊ป ภายใต้คอนเซ็ปต์ “เมืองแนวคิดใหม่เพื่อวัยเกษียณ” จุดเด่นคือมีการออกแบบให้เป็น Universal Design เหมาะกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ มีอาคาร Wellness Center สำหรับผู้ที่ใส่ใจสุขภาพ โดยเฉพาะ ครบครันด้วยบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาลเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (Aged Care) ตั้งอยู่ติด ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี ราคาเริ่มต้นประมาณ 4 ล้านบาท

4. กมลลา ซีเนียร์ ลิฟวิ่ง ที่พักอาศัยระดับลักซ์ซิวรี่สำหรับผู้สูงอายุที่พัฒนาโดย 4 บริษัท ได้แก่ นายฉี เอสเตท, บมจ.ชีวาทัย, บมจ.แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ และ บมจ.ช.การช่าง ตั้งอยู่บริเวณหาดกมลา จังหวัดภูเก็ต ภายในพื้นที่ของมอนท์เอชัวร์ ภูเก็ต เป็นโครงการมิกซ์ยูสระดับซูเปอร์ไฮเอนด์บนพื้นที่กว่า 450 ไร่ ประกอบด้วยคอนโด จำนวน 200 ยูนิต และวิลล่า 30 ยูนิต ครบครันด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งศูนย์ดูแลสุขภาพ กลับเข้าสู่ ห้องฟิตเนส สระว่ายน้ำ และสปาเพื่อสุขภาพ ฯลฯ

5. วิลลา มีสุข เรสซิเดนซ์เซส วิลล่าและคอนโดแห่งการพักผ่อนอย่างมีระดับในรูปแบบ Contemporary Colonial-Vintage Style เหมาะสำหรับการพักผ่อนของผู้สูงอายุ ตั้งอยู่บนถนนแม่โจ้-พร้าว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบคอนโด 3 ชั้น จำนวน 28 ยูนิต มีห้อง 2 ขนาด คือ 48 และ 96 ตารางเมตร จำนวน 28 ยูนิต ภายในโครงการมีเนิร์สซิงโฮมสำหรับผู้สูงอายุ คลินิกสปีด้าท์เฉพาะโรค ครบครันด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สระว่ายน้ำ สวนสาธารณะ และลานพัตกอล์ฟ ราคาประมาณ 3.4 ล้านบาท

3. อภิกรการบริหารจัดการแบบพุทธธรรม

แนวคิดอภิกรการบริหารจัดการของคณะคามิลเลียน ตั้งอยู่บนความเชื่อทางเทววิทยาของคริสต์ศาสนาเกี่ยวกับเรื่องพระเป็นเจ้า โลกนี้และโลกหน้า รวมถึงวิญญาณอมตะ (Soul) นั้น แสดงออกมาเป็นจิตตารมณ์ในการบริหารจัดการผู้สูงอายุตามหลักเมตตาจิต เนื่องจากมองมนุษย์ในฐานะมนุษย์ที่ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ (Image) ของพระผู้เป็นเจ้า และการมองผู้สูงอายุตามหลักการเคารพชีวิตที่ดำรงอยู่ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า โดยผ่านการมีวิญญาณอมตะ อภิกรการบริหารจัดการตามความเชื่อของคริสต์ศาสนาดังกล่าวอาจจะมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมไทย เนื่องจากความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งสูงสุดทางศาสนาในสังคมไทยนั้น ไม่ได้ตั้งอยู่บนแนวคิดเรื่องพระเป็นเจ้า โลกนี้และโลกหน้า หรือจิตวิญญาณอมตะโดยตรง เนื่องจากความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งสูงสุดทางพุทธศาสนาในสังคมไทยนั้น ไม่ได้ตั้งอยู่บนแนวคิดเรื่องพระเป็นเจ้า โลกนี้และโลกหน้า หรือวิญญาณอมตะโดยตรงแต่ตั้งอยู่บนความเชื่ออีกแบบหนึ่งที่เรียกว่าจิตวิญญาณ (Spirituality) อย่่างไรก็ดี

แนวคิดจิตวิญญาณของพุทธธรรมก็สามารถเป็นฐานคิดที่นำไปสู่เรื่องความเมตตากรุณา (Compassion) ได้เช่นเดียวกับหลักเมตตา ดังนั้นหลักเมตตากรุณา อาจนำไปเป็นจิตตารมณ์ในการบริหารจัดการผู้สูงอายุในสังคมไทยได้

แนวคิดเรื่องจิตวิญญาณทางพุทธธรรม ตามแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสี จะหมายถึง เป็นสิ่งอะไรก็ตามที่มีคุณค่าสูงทางจิตใจ โดยประเวศได้อ้างอิงถึงคำสอนทางพุทธศาสนาว่า (ประเวศ วะสี. ออนไลน์. 2552)

“จิตวิญญาณ หมายถึง มิติที่เหนือวัตถุ ซึ่งทางพุทธธรรมเรียก “โลกุตตระ” หรือเหนือโลก สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จงใจไม่ใช่คำโลกุตตระ จนกระทั่งท่านพุทธทาสกลับมาใช้ โดยให้ความหมายโลกในที่นี้ หมายถึง เนื้อหนังมังสาในร่างกาย สรูป Spiritual หรือโลกุตตระ เป็นการถอนตัวออกจากวัตถุนิยม ซึ่งก็คือมุ่งไปสู่ระนาบของจิตวิญญาณ หรือ Spiritual หรือโลกุตระนั่นเอง ท่านพุทธทาสใช้ตลอดชีวิตทำโลกุตระโอสถให้เป็นยาสามัญประจำบ้าน คือทำให้เป็นเรื่องชีวิตประจำวัน เพราะคนไทยพุทธมักถือว่า โลกุตระเป็นเรื่องห่างไกล”

นอกจากนี้จิตวิญญาณในทางพุทธธรรมยังมีเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เราจะพบว่าจิตวิญญาณเกี่ยวข้องกับคำว่า “ปัญญา” ปัญญาในทางพุทธธรรมมีความหมายพิเศษ เพราะพระพุทธเจ้าถือว่า ความทุกข์ของมนุษย์เกิดจากอวิชชาหรือความไม่รู้ โดยปัญญาจะทำให้หมดทุกข์และเกิดสุขตามมา

แนวคิดเรื่องจิตวิญญาณในทางพุทธธรรมนั้นจะนำไปสู่หลักความเมตตากรุณา ซึ่งในที่นี้ถือได้ว่าเป็นอภีการบริหารจัดการที่สามารถนำมาใช้กับการดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทยได้ เนื่องจากหลักความเมตตากรุณาของพุทธธรรมตั้งอยู่บนคุณธรรมที่เรียกว่า พรหมวิหารสี่ ซึ่งประยุกต์ ประยุกต์ได้อธิบายพรหมวิหาร 4 ว่าประกอบด้วยคุณธรรม 4 ประการคือ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต). 2538 : 852)

1. เมตตา คือ ปรารถนาดี มิไม่ตรี อยากให้มนุษย์สัตว์มีสุขทั่วหน้า
2. กรุณา คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุขและเจริญองกามประสบความสำเร็จ

ยิ่งขึ้นไป

4. อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง วางจิตเรียบสงบ สม่่าเสมอ เทียงตรงดุจตราขั่ง มองเห็นมนุษย์สัตว์ทั้งหลายได้รับผลดีร้าย สาเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชั่ง

วิธีการแยกให้ชัดเจนระหว่างหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ก็คือต้องมองว่า คำหมวดพรหมวิหาร 4 นี้เป็นท่าทีของจิตใจสำหรับแสดงต่อผู้อื่นดังนั้นความหมายจะชัดเจนก็ต้องพิจารณาจากสถานการณ์ที่ผู้อื่นเขาประสบว่า เขาอยู่ในสถานการณ์ใดแล้วจึงจะใช้หลักธรรมข้อใด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2561 : 83-93)

สถานการณ์ของการใช้หลักเมตตา ก็คือ ถ้าคนอื่นเขาอยู่ดีเป็นปกติ ไม่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ แต่เขาก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จอะไรเป็นพิเศษ สถานการณ์นี้เราจะต้องมีเมตตา คือ ความปรารถนาดี เนื่องจากเมตตาจากรากศัพท์เดียวกับคำว่ามิตร เมตตาจึงแปลว่าน้ำใจมิตร คุณสมบัติของมิตร หรือความเป็นมิตร ดังนั้นสำหรับคนที่อยู่เป็นปกติเราควรมีความเป็นมิตร มีไมตรี

สถานการณ์ของการใช้หลักกรุณา ก็คือ ถ้าคนอื่นเขาเดือดร้อนและตกต่ำจากสถานภาพเดิม เราควรใช้หลักความกรุณา ซึ่งได้แก่ ความมีใจพลอยหวั่นไหวเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ หรือทุกข์ แล้วก็อยากจะช่วยเหลือให้ปลดปล่อยจากทุกขเวชนามาสู่ภาวะปกติ

สถานการณ์ของการใช้หลักมูทิตา ก็คือ เมื่อคนอื่นก้าวขึ้นสู่ภาวะที่สูงขึ้น คือ ประสบความสำเร็จในการทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความก้าวหน้าหรือมีความสุขเราก็ควรพลอยยินดีด้วย

สถานการณ์ของการใช้หลักอุเบกขา ก็คือ สถานการณ์ที่แตกต่างจากการใช้หลักเมตตา กรุณา และมูทิตากล่าวคือ การใช้หลักเมตตา กรุณา และมูทิตาเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่ก่อให้เกิดภาวะเป็นปกติหรือตกต่ำลง หรือพัฒนาสูงขึ้น แต่สถานการณ์การใช้อุเบกขาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความเป็นจริงของชีวิตในธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนกฎธรรมชาติดังนั้นจึงมีอาจใช้หลักเมตตา กรุณาและมูทิตาได้ ต้องอาศัยความมีใจเป็นกลางในแบบอุเบกขา ตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งไปประสบความสำเร็จลักขโมยเงินคนอื่นมาได้ 5,000 บาท เราจะใช้หลักมูทิตา ก็จะไม่ถูกต้องเพราะถ้าเราไปดีใจ ไปส่งเสริม ก็จะไปกระทบกับหลักแห่งความถูกต้องดีงาม หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้พิพากษาถ้าจำเลยทำความผิดมา ผู้พิพากษาคิดว่าถ้าเราจะตัดสินให้เขาเข้าคุก เขาก็จะมีความสุข ก็เลยสงสาร ตัดสินให้พ้นผิด การกระทำเช่นนี้ไม่ถูกต้อง เพราะการมีกรุณาในกรณีนี้จะส่งผลกระทบต่อหลักความถูกต้องดีงามและทำลายกฎกติกาที่รองรับสังคมอยู่

ดังนั้นในกรณีที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นจริงของธรรมชาติ หรือกฎเกณฑ์กติกาที่ยึดเหนี่ยวให้สังคมมนุษย์อยู่ได้ เราจะต้องการใช้หลักเมตตา กรุณา และมูทิตา แล้วย้ายไปใช้หลักอุเบกขาเพื่อให้เขารับผิดชอบต่อความจริง และกฎเกณฑ์กติกาดังกล่าว ความมีใจเป็นกลางของหลักอุเบกขานี้มีความหมายเฉพาะ เนื่องจากอุเบกขาแปลว่า คอยมองดูมาจาก อุป+อิกข อิกข แปลว่า มอง อุป แปลว่า ไกล ๆ หรือ คอย ดังนั้นจึงหมายถึงเพื่อไม่ให้ก้าวก่ายกระบวนการของธรรม เราจึงต้องเฉยคือปล่อยให้โอกาสให้มีการปฏิบัติต่อเขาไปตามธรรม หรือตามกฎเกณฑ์กติกาโดยใช้ปัญญาพิจารณาปฏิบัติให้เหมาะสม อุเบกขาต้องใช้ปัญญาเป็นตัวกำกับซึ่งแตกต่างจากเมตตา กรุณา มูทิตา ซึ่งใช้ความรู้สึกเป็นหลัก คือ ต้องรู้ว่าอะไรถูกต้อง อะไรเป็นธรรม อะไรเป็นความจริง แล้วจึงเอาความรู้ที่นั้น มาปรับความรู้สึกให้ลงตัว ดังนั้นเราจึงต้องวางใจให้เป็นกลางอยู่ในธรรมจึงจะรักษาสังคมไว้ได้

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในทางปฏิบัติคือจะต้องใช้ให้ครบทั้ง 4 ข้ออันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา กล่าวคือ นอกจากมีความรักความปรารถนาดีด้วยเมตตาเป็นหลัก ยืนพื้นอยู่แล้ว ก็ต้องมีความกรุณาสงสารช่วยเหลือเมื่อผู้สูงอายุได้รับทุกข์ด้วย นอกจากนี้ยังต้อง แสดงความยอมรับหรือพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้สูงอายุได้รับความสุขหรือทำการสำเร็จตามหลักมุทิตา ในที่สุดก็ต้องรู้จักวางตัวคอยเฝ้าดูหรือวางใจเป็นกลางเมื่อมีเหตุที่ควรรับผิดชอบต่อผลการกระทำ ของตนตามหลักอุเบกขา (พุทธธรรม. 2538 : 747)

ในการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในฐานะที่เป็นอภีการบริหารจัดการในการดูแลผู้สูงอายุ ที่เหมาะสมต่อสังคมไทยนั้น สามารถประยุกต์นำมาใช้ได้ดังนี้

หนึ่ง หลักเมตตา ควรประยุกต์ใช้เมื่อผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่ในภาวะเป็นปกติ คือ ไม่มี ปัญหาที่เดือดเนื้อร้อนใจแต่ก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จอะไรเป็นพิเศษ การบริหารจัดการจึงควร แสดงออกถึงความปรารถนาดี อยากให้เขาเป็นสุข ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การ ประกอบการเพื่อสังคมอยู่ครบอยู่ในแต่ละปี ก็อาจร่วมแสดงความยินดีในวันพ่อ หรือวันแม่ ของแต่ละปี

สอง หลักกรุณา ควรประยุกต์ใช้เมื่อผู้สูงอายุต้องประสบกับความเดือดร้อนหรือ โรคภัยไข้เจ็บ ทางองค์การประกอบการเพื่อสังคมควรหาทางช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุได้พ้นจาก ความทุกข์ ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุมักจะประสบกับโรคที่สำคัญ ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดัน โรคกระดูก โรคติดเชื้อ เป็นต้น ซึ่งทางองค์การประกอบการเพื่อสังคมต้องจัดหาบุคลากรทางการแพทย์ ให้พร้อมที่จะดูแลรักษาโรคเหล่านี้

สาม หลักมุทิตา ควรประยุกต์ใช้เมื่อผู้สูงอายุอยู่ดีมีสุข และเจริญงอกงามทางอายุ วรรณะ สุขะ พละ ทางองค์การประกอบการเพื่อสังคมควรมีกิจกรรมที่แสดงให้เห็นความพลอยยินดี กับผู้สูงอายุ

สี่ หลักอุเบกขา ควรประยุกต์ใช้เมื่อผู้สูงอายุต้องประสบกับผลกระทบที่มาจากกฎ ธรรมชาติดของชีวิตหรือภคิภาที่เป็นที่รองรับสังคม เช่น ผู้สูงอายุที่เคยทำผิดกฎหมายมาอยู่ในบ้านพัก ผู้สูงอายุแล้วจะต้องถูกจับไปรับโทษ ก็ต้องวางใจเป็นกลางให้เป็นไปตามกฎกติกาที่ถูกต้องดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่สำคัญจากธรรมชาติของชีวิต

4. ระบบการให้บริการที่มีมาตรฐาน

ในการบริหารจัดการบ้านพักผู้สูงอายุในสังคมไทยปัจจุบันในรูปของการประกอบการ เพื่อสังคมที่มีหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไรเป็นตัวขับเคลื่อนหลักนั้น ถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับสังคมไทย ที่แต่เดิมจะเป็นการดำเนินการ โดยภาครัฐเป็นหลัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐาน ในการจัดระบบการให้บริการ ในการนี้กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรฐานดังกล่าวขึ้นในปี

พ.ศ. 2563 ในรูปของกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการ ในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. 2563 ระบบการให้บริการบ้านพักผู้สูงอายุในสังคมไทยจึงควรมีมาตรฐานของกฎกระทรวงเพื่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนของผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงระบบการให้บริการใน 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ (“กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. 2563”. 2563 : 10-14)

1. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านสถานที่
2. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัย
3. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านอื่น ๆ

1. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านสถานที่ ควรให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และมีทางที่ใช้ในการเข้าและออกโดยสะดวก เช่น บ้านพักผู้สูงอายุควรมีการปรับพื้นที่ให้เรียบเพื่อสะดวกต่อการเดินของผู้สูงอายุ

1.2 มีอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้รับบริการ รวมทั้งต้องปลอดภัยจากเหตุรำคาญที่อาจรบกวนความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบาย เช่น บ้านพักผู้สูงอายุที่ตั้งขึ้นไม่ควรใกล้โรงงาน หรือใกล้ฝัปกลิบบาร์

1.3 พื้นที่ที่ให้บริการทั้งภายในและภายนอกบ้านพักผู้สูงอายุนั้นจะต้องมีความกว้างของทางเดินไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ต้องมีการแบ่งเขตพื้นที่เพื่อให้บริการแยกจากการประกอบกิจการอื่นอย่างชัดเจนรวมถึงมีพื้นที่ส่วนกลางสำหรับการประกอบกิจกรรมทางด้านสันทนาการ

1.4 พื้นที่บ้านพักผู้สูงอายุที่ให้บริการในลักษณะอยู่ในอาคารเดียวกันจะต้องมีการแบ่งสัดส่วนการให้บริการให้ชัดเจน เช่น จะให้บริการด้านอาหารแยกออกจากห้องพัก และห้องสันทนาการอย่างชัดเจน เป็นต้น

1.5 มีหน่วยประสานงานและแจ้งเหตุหากผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ตลอด 24 ชั่วโมง

1.6 มีการจัดการมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย ที่เหมาะสม

1.7 มีระบบการควบคุมพาหะนำโรคตามหลักสุขาภิบาล เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ โรคไวรัสโคโรนา 19 ซึ่งอาจจะติดต่อกันได้หากอยู่รวมกันอย่างแออัด และทำให้ต้องมีการพัฒนาการอยู่อาศัยแบบ New Normal

1.8 พื้นที่บริเวณที่ให้บริการต้องมีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอและไม่มีการกักเก็บน้ำ

1.9 ห้องน้ำถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการบริการผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นที่ที่ผู้สูงอายุต้องใช้เพื่อชำระร่างกาย ขับถ่าย แต่งตัว เป็นต้น และมีโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังนั้นจึงควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1.9.1 ประตูเป็นแบบเปิดออกภายนอกหรือแบบบานเลื่อน ขนาดกว้างสุทธิไม่ต่ำกว่า 90 เซนติเมตร มือจับแบบก้านโยกหรือแกนผลัดและสามารถเปิดจากภายนอกได้ ไม่ติดอุปกรณ์บังคับประตูได้เองและไม่มีธรณีประตู เพื่อให้ผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นสามารถช่วยเหลือตัวเองเข้าออกห้องน้ำได้อย่างปลอดภัย

1.9.2 ระดับพื้นผิวภายในห้องน้ำราบเรียบเสมอกัน มีระดับเสมอกับพื้นภายนอกไม่ลื่นและไม่มีน้ำท่วมขัง เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุเดินสะดุด และรถเข็นสามารถเข็นเข้าได้อย่างสะดวก

1.9.3 โถส้วมชนิดนั่งราบ สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 40 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 45 เซนติเมตร มีพนักพิง และมีราวจับชนิดผนังอย่างน้อยหนึ่งด้านเพื่อช่วยการพยุงตัว

1.9.4 อ่างล้างมือ สูงจากพื้นไม่เกิน 80 เซนติเมตร มีราวจับที่ด้านข้างของอ่างเพื่อช่วยการพยุงตัวขณะยืน ก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยก ก้านหมุน หรือระบบอัตโนมัติ

1.9.5 บริเวณที่อาบน้ำ ที่นั่งสำหรับอาบน้ำสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 40 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 45 เซนติเมตร ต้องมีพนักพิงที่มั่นคง มีราวจับที่ด้านข้างของที่นั่งเพื่อช่วยการพยุงตัว ก๊อกน้ำของฝักบัวเป็นชนิดก้านโยก ก้านหมุน หรือระบบอัตโนมัติ

1.9.6 ติดตั้งสัญญาณเรียกฉุกเฉินในห้องน้ำ

1.9.7 มีระบบทำน้ำอุ่นที่ปลอดภัยโดยการต่อสายดินไว้เพื่อป้องกันไฟฟ้าดูด

1.9.8 มีราวจับตั้งแต่ประตูไปจนถึงโถส้วมและบริเวณที่อาบน้ำ

1.10 การเดินสายไฟเป็นระเบียบ ใช้สายไฟถูกประเภท และมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัย ดังนี้

1.10.1 สวิตช์และสายไฟได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและปลอดภัย

1.10.2 มีเส้นหรือขอบเขตแสดงบริเวณที่อาจมีอันตรายหรือห้ามเข้าใกล้

1.10.3 มีอุปกรณ์ตัดไฟรองรับกรณีเกิดไฟช็อตหรือรั่ว

1.10.4 มีระบบไฟฟ้าส่องสว่าง มีหลอดไฟติดตั้งไว้ทั้งในส่วนที่นอน ห้องน้ำ

และพื้นที่ใช้สอยทั่วไป

1.11 เครื่องเรือนต้องมีความปลอดภัยในการใช้สอย ไม่ก่อให้เกิดอันตราย ถ้ามีมุมแหลมต้องติดตั้งยางกันกระแทก

1.12 ต้องจัดให้มีความกว้างระหว่างเตียงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร เพื่อให้ผู้สูงอายุ สะดวกและลดอุบัติเหตุจากการเดินชนเตียงและไม่ให้ผู้สูงอายุอยู่แออัดกันเกินไป

2. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี

2.1 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและคู่มือการปฐมพยาบาลไว้ในสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพและพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

2.2 มีป้ายหรือข้อความเพื่อแสดงหรือเตือนให้ผู้รับบริการระมัดระวังอันตราย หรือบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยอันตราย รวมถึงการติดตั้งเครื่องป้องกันไม่ให้ผู้รับบริการ เกิดอันตราย

2.3 มีระบบป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่เหมาะสม เช่น ขยะที่ติดเชื้อใส่ถุง สีแดง และแยกทิ้งขยะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโรค

2.4 มีระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้ และติดตั้งเครื่องดับเพลิงไว้ในตำแหน่งที่เห็น ได้ชัดเจนอย่างน้อย 1 เครื่อง กรณีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่มีพื้นที่การให้บริการมากกว่า 1 ชั้น ต้องติดตั้งเครื่องดับเพลิงไว้ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน อย่างน้อยชั้นละ 1 เครื่อง

2.5 มีระบบไฟฟ้าส่องสว่างสำรองตามช่องทางเดิน

2.6 มีการฝึกอบรมผู้ดำเนินการและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับ อัคคีภัยปีละ 1 ครั้ง

2.7 มีแนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเสี่ยงและภาวะฉุกเฉิน เช่น แนวทางการดูแล ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ในกรณีไฟฟ้าดับนาน

2.8 มีพนักงานที่ได้รับการอบรมการช่วยฟื้นคืนชีพ และมีการฝึกซ้อมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความชำนาญ และหาอุปกรณ์ต่าง ๆ

2.9 มีมาตรการตรวจสอบระบบความปลอดภัยในการให้บริการปีละ 1 ครั้ง

2.10 สถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะ พิ่งพิงที่มีลักษณะเป็นการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีที่พำนักอาศัย หรือการให้บริการดูแล และระดับประครองผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพิ่งพิงโดยมีการพักค้างคืน นอกจากต้องมีมาตรฐาน ความปลอดภัย โดยมีลักษณะของความปลอดภัยทั่วไปแล้วยังต้องมีลักษณะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

2.10.1 มีอุปกรณ์ช่วยฟื้นคืนชีพ เช่น ถูกลมช่วยหายใจ หรืออุปกรณ์เปิด ทางเดินหายใจและสัญญาณเรียกฉุกเฉิน เช่น กริ่ง กระดิ่ง หรือสัญญาณเตือนภัย

2.10.2 มีเครื่องกระตุ้นหัวใจอย่างน้อยหนึ่งเครื่อง ติดตั้งในจุดที่มองเห็นได้ ชัดเจน เนื่องใช้ทำการกระตุ้นหัวใจแก่ผู้สูงอายุกรณีหัวใจหยุดเต้นจากการเต้นหัวใจที่ผิดปกติ ชนิดร้ายแรง

3. การให้บริการที่มีมาตรฐานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้บริการด้านสถานที่และความปลอดภัยแล้ว ระบบการให้บริการบ้านพักผู้สูงอายุ ควรต้องคำนึงถึงการให้บริการในมิติอื่น ๆ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

3.1 มีการจัดทำทะเบียนประวัติของผู้รับบริการ เพื่อใช้ในการระบุตัวตนและติดต่อญาติของผู้สูงอายุ

3.2 มีการประเมินความสามารถในการสื่อสารของผู้สูงอายุ และประเมินภาวะสมองเสื่อม เมื่อมารับบริการครั้งแรก และมีการประเมินซ้ำทุกสามเดือน

3.3 มีแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ

3.4 ให้บริการดูแลผู้รับบริการให้สอดคล้องกับผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ซับซ้อน

3.5 ให้บริการอาหารที่สะอาดและปลอดภัย

3.6 ผู้รับบริการที่ต้องใช้ยาหรืออุปกรณ์สุขภาพประจำตัว ต้องได้รับการดูแลตามมาตรฐานอุปกรณ์เครื่องมือด้านสุขภาพที่ผ่านการพิจารณาจากแพทย์ผู้ดูแลแล้ว

3.7 มีกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวม รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในสังคม ตามความเหมาะสมแก่ผู้รับบริการ และสามารถเลือกตามความพอใจ หรือตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาคุณค่าในตัวเองและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการ

3.8 มีการบันทึกและติดตามการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพของผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ

3.9 แสดงรายการให้บริการและอัตราค่าบริการไว้ในที่เปิดเผย มองเห็นได้ง่ายและสามารถตรวจสอบได้

3.10 มีการทำสัญญาหรือข้อตกลงการให้บริการระหว่างผู้ประกอบการกับผู้รับบริการ ญาติสายตรงผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้ซึ่งผู้รับบริการได้มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

3.11 การให้บริการต้องยึดหลักความเป็นส่วนตัวและเป็นไปตามความต้องการหรือความเต็มใจของผู้รับบริการ

3.12 ต้องมีแนวทางในการควบคุม ดูแล และป้องกัน ผู้รับบริการจากการถูกระงับต่อร่างกาย จิตใจ การเงิน และด้านอื่น ๆ รวมทั้งการล่วงละเมิดทางเพศ

3.13 พนักงานที่เกี่ยวข้องต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันสิทธิและการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ

3.14 หากมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เป็นการพำนักระยะยาวหรือมีกิจกรรมพักค้างคืน ต้องจัดให้มีบุคลากรเฝ้าระวังหรืออยู่เวรยามในตอนกลางคืนอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเพียงพอ

3.15 มีการรักษาความลับของผู้รับบริการ โดยต้องไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวต่อบุคคลภายนอกในมาตรฐานเกี่ยวกับการรักษาสิทธิของผู้ป่วย

3.16 การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลต้องให้ข้อมูลแก่ผู้รับบริการญาติสายตรง ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้ซึ่งผู้รับบริการได้มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

3.17 ผู้รับบริการหรือผู้แทนต้องได้รับการแจ้งค่าใช้จ่ายในการรับบริการและค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้รับบริการสมัครใจเข้าร่วม

3.18 ผู้รับบริการหรือผู้แทนต้องได้รับรู้กระบวนการ ความก้าวหน้าในการส่งเสริมสุขภาพในปัจจุบัน และมีส่วนร่วมในกรวางแผนการดูแลขณะเกิดเหตุฉุกเฉินหรือกรณีที่เกิดการเจ็บป่วย การประสานงานกับสถานพยาบาลที่รับส่งต่อ และการตรวจสอบสิทธิการรักษาพยาบาลการดูแลในระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงข้อมูลอื่นเกี่ยวกับสุขภาพของผู้รับบริการ

3.19 ผู้รับบริการควรได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนเองและการดูแลตนเองเพื่อการพัฒนาศักยภาพและการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง

3.20 มีระบบการส่งต่อในกรณีผู้รับบริการเกิดการเจ็บป่วยฉุกเฉิน โดยต้องมีการประสานงานกับสหสาขาวิชาชีพในการให้การดูแลด้านการส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟู และการปรับระดับประคองแก่ผู้รับบริการตามแผนการรักษาของผู้ประกอบวิชาชีพ รวมทั้งต้องมีสัดส่วนของผู้ให้บริการหนึ่งคนดูแลผู้รับบริการไม่เกิน 5 คน

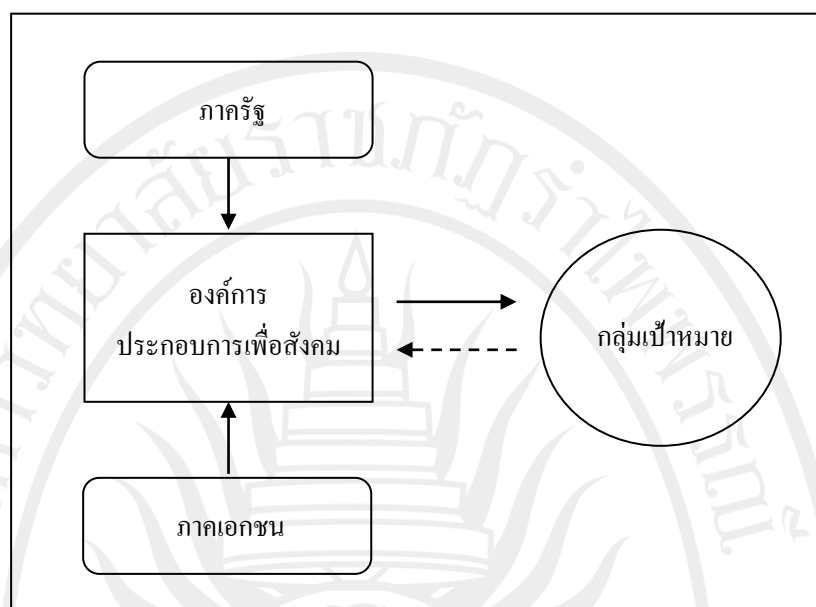
ระบบการให้บริการที่มีมาตรฐานดังกล่าว เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการทำงาน การประกอบการเพื่อสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน เนื่องจาก เมื่อปี พ.ศ. 2563 มีการออกกฎหมายลูกเกี่ยวกับการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยมีบทลงโทษตามกฎหมายแม่คือ พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 โดยมีสาระสำคัญคือ ให้กิจการเพื่อให้อุบัติการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ต้องมาขออนุญาตประกอบกิจการกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) กระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รายใหม่ จะต้องมาขออนุญาตก่อนเปิดกิจการ ส่วนผู้ดำเนินการต้องผ่านการอบรม สอบ และมีใบอนุญาตจากกรม สบส. ส่วนผู้ให้บริการก็ต้องผ่านการอบรมและมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการก่อนจะปฏิบัติงาน สำหรับรายเก่าที่เปิดกิจการอยู่ก่อนแล้ว หรือประกอบอาชีพนี้อยู่แล้ว ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการ และขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการที่กรม สบส. ภายใน 180 วัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ (ภายในวันที่ 28 ม.ค.64-27 ก.ค.64) และเมื่อยื่นคำขอแล้ว ก็สามารถ

ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพต่อไปได้ จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่รับขึ้นทะเบียนจากกรม สบส. แล้วแต่กรณี โดยอัตราค่าธรรมเนียมการขอใบอนุญาตจะคิดตามประเภทและขนาดพื้นที่สถานประกอบการ ตั้งแต่ 500 บาท สูงสุด 10,000 บาท แต่ยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับกิจการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ หรือองค์การสาธารณกุศล ส่วนใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการ มีค่าธรรมเนียมฉบับละ 1,000 บาท (ตลอดชีพ) สำหรับการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการ ไม่มีค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด (ทั้งรายเก่าและรายใหม่) โดยมีบทลงโทษตามกฎหมายแม่คือ ถ้าผู้ใดใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “สถานประกอบการเพื่อผู้สูงอายุ” ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นสถานประกอบการเพื่อสุขภาพโดยมิได้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ถ้าผู้ใดประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพโดยมิได้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 เป็นผู้ดำเนินการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพโดยมิได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการจากผู้อนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 24 โดยประกอบกิจการไม่ตรงตามประเภทของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 (9) (10) (11) (12) หรือ (13) หรือ ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 วรรคสอง ต้องโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย (“พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559”. 2559 : 10-24)

5. รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคม

รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมที่น่าจะมีผลต่อระบบบริหารจัดการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในสังคมไทยนั้นจะต้องเป็นรูปแบบที่องค์การการประกอบการเพื่อสังคมจะต้องมีการให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งผู้สูงอายุจะต้องจ่ายบริการให้แก่องค์การดังกล่าว อย่างไรก็ตาม องค์การการประกอบการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นองค์การ ที่ไม่แสวงหากำไร ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจ ในการสนับสนุนทางด้านเงิน โดยภาครัฐใช้งบประมาณจากภาษีของประชาชน ในขณะที่องค์กรภาคธุรกิจจะสนับสนุนเงินในรูปแบบของการบริจาค ซึ่งอาจถือเป็นส่วนหนึ่งของงานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Corporate Social Responsibility หรือ CSR) ก็ได้

รูปแบบ การประกอบการเพื่อสังคมที่เหมาะสมกับสังคมดังกล่าวนี้สามารถแสดงให้เห็นอย่างง่าย ๆ ในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบประกอบการเพื่อสังคมที่มุ่งกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุโดยตรงและการสนับสนุนของภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม

จากภาพประกอบ 5 พัฒนามาจาก “โมเดลการขายบริการให้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง (Fee-for-Service Model) ในกรณีนี้้องค์การการประกอบการเพื่อสังคมให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยกลุ่มเป้าหมายจะต้องจ่ายค่าบริการให้แก่้องค์การการประกอบการเพื่อสังคมดังกล่าว กลุ่มเป้าหมายในที่นี้อาจจะเป็นบุคคลหรือบริษัท หรือชุมชน ตัวแบบนี้เป็น โมเดลของการประกอบการเพื่อสังคมที่พบเห็นมากที่สุดใ้องค์การไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Organizations) ตัวอย่างได้แก่ การให้บริการเกี่ยวกับศูนย์เลี้ยงเด็ก บ้านพักผู้สูงอายุ สถานที่พักผู้ป่วยระยะสุดท้าย โรงเรียนคนตาบอด โรงพยาบาล สถาบันอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและอาชีพต่าง ๆ โมเดลดังกล่าวได้รับการเสริมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยโดยเป็นการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน

การประกอบการเพื่อสังคมที่ให้บริการแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นเป้าหมายโดยตรง หมายถึง การทำงานผู้สูงอายุที่มุ่งให้บริการเฉพาะผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถจ่ายค่าบริการแก่้องค์การการประกอบการเพื่อสังคมได้บางส่วน ตัวอย่างของโมเดลการให้บริการในรูปแบบนี้ก็คือ บ้านพักสูงอายुकามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี โดยผู้สูงอายุต้องช่วยเหลือตัวเองได้ เนื่องจากการที่ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้นานที่สุด และค่าใช้จ่ายผู้สูงอายุที่นอนติดเตียง จะสูงกว่าผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ โดยผู้สูงอายุที่ติดเตียงยังมีรายจ่ายพิเศษเรื่อง

อาหารเหลวและค่าใช้จ่ายเรื่องแผ่นซึมซับผู้ใหญ่อีกต่างหาก และนอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายได้เดือนละอย่างน้อย 13,000 บาท ซึ่งเป็นห้องพัสดุ 3 เตียง ถ้าเป็นห้องแอร์ 2 เตียง 17,000 บาท และห้องวีไอพี 21,000 บาท (บ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ จันทบุรี. 2561 : 12)

นอกจากนี้รูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมตามโมเดลนี้จะต้องคำนึงถึงการสนับสนุนจากภาครัฐเนื่องจากองค์การการประกอบการเพื่อสังคมที่จะเกิดขึ้นไม่จะมีเครื่องมือช่วยทางสังคมที่จะเหมือนกับคณะคามิลเลียน ดังนั้นจึงมีภาครัฐที่จะมาทำบทบาทดังกล่าว โดยการสนับสนุนงบประมาณ ตัวอย่างเช่น บ้านพักคามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ ปราจีนบุรี ซึ่งดำเนินงานโดยมูลนิธิคณะนักบุญคามิลโลแห่งประเทศไทย โดยให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ขาดที่พึ่งพิง ถูกทอดทิ้ง ทูพพลภาพ ค้อยโอกาสทางสังคม ช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีที่พักพิงอาศัยภายในศูนย์ โดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา โดยได้รับเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ 2 ทางคือ ทางแรกได้รับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี โดยพบว่ามีเงินอุดหนุน “โครงการสงเคราะห์ผู้สูงอายุยากไร้” ประจำปี 2560 (ตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2560) จำนวน 895,000 บาท และทางที่สองได้รับการสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพบว่าได้รับเงินอุดหนุนเป็นค่าอาหาร “โครงการฟื้นฟูพระวังและป้องกันสุขภาพ” ประจำปี พ.ศ. 2560 ค่าอาหาร (ตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561) จำนวน 700,000 บาท (คามิลเลียน โซเซียล เซ็นเตอร์ ปราจีนบุรี. 2560 : 6)

ยิ่งไปกว่านั้นรูปแบบการประกอบการเพื่อสังคมตามโมเดลนี้ ยังต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนอีกด้วย ในที่นี้อาจจะหมายถึงองค์กรภาคธุรกิจ หรือเอกชนที่เป็นครอบครัวซึ่งต้องให้การสนับสนุนเงินในรูปแบบของการบริจาค ตัวอย่างที่เห็นจากการบริจาคของคุณจันทราวดี เกียงศิริ ได้ทำการโอนที่ดินจำนวน 4 แปลง แปลงที่หนึ่งจำนวน 13 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา แปลงที่ 2 จำนวน 2 งาน 39 ตารางวา แปลงที่ 3 จำนวน 2 งาน 85 ตารางวาและแปลงที่ 4 จำนวน 1 งาน 21 ตารางวา และอาคารสามหลังคือตึก 9 ชั้นจำนวน 1 หลัง และตึกสองชั้นจำนวน 2 หลัง ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิคามิลเลียน ตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ในการเปิดบ้านพักผู้สูงอายุคามิลเลียน พัฒนาการ กรุงเทพมหานคร (บ้านผู้สูงอายุคามิลเลียนพัฒนาการ. 2560 : 3)